VATICINIA
Ex natura & moribus deprompta, de Anno Domini M.DC.XIII. & M.DC.IV. alijsque sequentibus.

In Zoilum.

Zoile, quid mundum tentas inuertere? cur sic
Commisces albis nigra, bonisq́ mala?
Seria quę fuerant, appellas rustica: rursum
Turpem, si qua fuit Musa iocosa, vocas.
Si bene tu facis hoc, facies quoq́ non malè: podex
Jma tuus linquens occupet ore locum.

CRACOVIÆ,
Chalcographo Nicolao Lobio, Anno Domini 1612.

In Arma antiquiſsimæ domûs Komorouiorum.

RESpicis, vt ternis properent hæc flumina ſecta
Ordinibus, priſcæ nobile ſtemma domus.
Seu vis Danubio fluxiſſe hos, qui ſecat aurèam
Vngariam, primum hinc ſtemmatis omen habe.
Hæc gens magnanimis Caſimiro hîc profuit auſis,
Atq; opibus magnum fecerat auxilium.
Dixeris aut Hermum, qui auratam voluit arenam,
Pulchrum an Pactolum, credis an eſſe Tagum.
Seu mage Caſtalio rorantes flumine ab vndas,
Vel fors Pegaſei quem vngula fecit equi?
Quicquid id eſt ſtemma hoc, de te prædixit Apollo,
O NICOLAE, tuæ firma columna domus.
Militiæ robur iungens pietate cum auita,
Quod rarum eſt, pectus Muſa tuum excoluit.
Hæc tria dum ſemper Mauortis in agmine iungis,
Turca tui robur pectoris extimuit.
Et qui reſpiciens tergum, poſt ſe arma miniſtrat
Vidit te, & ſenſit barbarus ipſe Getes.
Ergo terrores depone ex pectore vanos
Patria, dum tantis cingere fluminibus.

Illustri ac Magnifico Domino,

D. NICOLAO è KOMOROW KOMOROWSKI COMITI IN LIPTOW, ET Orawa, Capitaneo Oswiecineñ: &c. &c. Domino & patrono suo colendissimo

S. P. D.

TEmpori inseruire sapientis est, Illustris ac Magnifice Domine. Sic namque ritè decenterq́ res aggredi docemur, easq́ fine præfixo metientes, ad certum colophona deducere. Et verò cum truditur dies die, nouæq́ pergunt interire lunæ (vt inquit Poëta) fit vt posteriora consilia prioribus sint meliora. Sic saucius euitat miles arenam, & idem immemor antiqui vulneris, arma rapit monente occasione, vt hoc pacto, vel famæ suæ, vel Reipublicæ commodis prospiciat. Proinde & ego licet ediderim nuper dogmata quædam de moribus, quibus titulum præfixi VATICINIORVM, *sub auspicio Illust: Mag: T. non inculta quidem, nec diligentiâ contemnendâ elaborata: multa enim iucunda, multa ad mores instruendos, & informandos inde quisq́ promere poterat: tamen innouanda putaui rursus eadem, partim ex eo, quòd inconfectum mihi opus hoc prodijsse videbatur: morem e-enim amicis gerens, illud in lucem non omnino libenter edideram: partim etiam ex eo, quòd multùm ei lucis accedere putarem, si quibusdam in eo minùs congruis, concinnius li-*

nius limatis, auctius, & rationibus Philosophicis probatius prodiret. Distrahebar quidem animo, dum cogitarem, cui potissimum illud consecrarem, sed constantia mea, & debita veneratio domûs antiquissimę KOMOROVIANAE Illust: & M. D. T. suasit iterum dicandum: cum etiam, quod in rem meam maximè seruit, neminem viderem adeò excelsi, & heroici animi virum, qui alacriùs, promptiùs, expeditiùs à liuidorum hominum morsibus, & Thrasonum fatuorum detractionibus, famam omnium bonorum lacerantibus, tueri, & veritatem in aperto reponere, ac defendere sciret, & vellet, pręter Illustrem ac M. D. T. Quamobrem nemo mihi vitio vertet, vt spero (de tua enim M. D. certò mihi polliceor) quòd eidem, cui & antea, nunc perexiguum opus hoc dem, & dicem. Quemadmodum enim ab Oceano profluunt omnia flumina, & in eundem relabuntur, ita quoq; à quo gratiam acceperimus, in eundem omnem officiorum promptitudinem confer re debemus, & deriuare. Accipe itaq; lubens leuidense munus, iterumq; T. Illustris ac M. D. penates pulsantem libellum hunc candido, & virili animo complectere, in meq; seruum, & virtutum tuarum cultorem, solitum amorem, & benignitatem tuam continua, vel potiùs perenna. Vale quàm diutissimè felix, beatusq; viue, in Ecclesię defensionem, patrię propugnationem, & omnium proborum, ac doctorum ornamentum. Vale, inquam, & viue beatus, seruique tui memor. Cracouię Anno M. DC. XII. 7. die April.

Illustr: ac M. D. tuæ

Addictissimus.

Sebastianus Sleßkowski.

In Detractorem,

Omnia derides quicquid comparuit vnquam,
Seu res illa grauis, siue iocosa fuit.
Scribentes rides passim, ridesq; legentes,
Seu sedeat rides, seu quoq; stare velit.
Omnia cum rides, submissa voce monebo
Te, tu sed tantum solus id excipias.
Mingentes ridere caue, puerosq; cacantes,
In caput effundent stercora namq; tuum.

IOANNIS SILNICKI.

Aliud.

Inuidiam dicunt si cuius pectore in imo
Sederit, in tacitis ossa cremare focis.
Si cremat ossa, tuos & dentes illa cremabit,
Nullum etenim faciunt hęc duo dissimile.
Sed nec habes dentes, vix tres, quatuorue supersunt,
Hos ad eque crepitum deperijsse ferunt.

STANISLAI SILNICKI.

Aliud.

O bone censor aue, quid nobis dicere tale
Vis? quęro errrorem, dicis, & inuenio.
Non hîc errores venduntur, perge Clepardîam,
Errorem, & casum fors ibi repperies.

SAMVELIS SILNILCKI.

Aliud.

O detractores inter celeberrime, longum,
Dicere mî tecum mens, modo sit satis id.

Effodiant vtinam hęc ambo tibi lumina corui,
Hoc facto lętus, Laus tibi Christe, canam.

GABRIELIS SILNICKI.

Aliud.

Omnia cum rodas, dubito fuerisne Melampus,
Tu tamen arbitrio Pamphagus esto meo.
Omnia sed rodens lapidem vitare memento,
Dentibus allisum rodere non poteris.

PETRI SILNICKI.

Aliud.

Ostentare soles dentes, ridendo libellos,
Ediditin lucem quos aliena manus.
Et ridens mittis crassum spiramen ab ore:
Sic podex vetulę putridę hiare solet.

STANISLAI SIEMIANOWSKI.

Aliud.

Ecquid (ais) nugas scribendo, perdo laborem,
An tu Nugator fors grauiora voles?

IOANNIS GNIEWOSZ.

Ad Lectorem de ratione ordinis.

CVm, teste Philosopho, ordo sit anima rerum, idcirco in tres partes diduxisse placuit libellum. Prima prædicit, quæ ventura sunt. Secunda monet quæ facienda, vel vitanda. Tertia exempla non vulgaria affert.

Index

Index Titulorũ in hoc libello contentorum.

PRIMÆ PARTIS.

SECVNDÆ PARTIS.

TERTIÆ PARTIS.

Ratio &

RATIO ET FVNDAMENtum Vaticiniorum.

NOndum in lucem edideram ista Vaticinia, & iam audiui quosdam mirari, qualiane sint, & vnde habeant suam veritatem, cùm non sint è cælo. Ego vicissim statim mirari cæpi cur tot & tanti viri ignorent, ista Vaticinia neq; esse rem nouam, neq; temerè susceptam. Cum non tantum istud, Vaticinium dicatur, quod desumitur ex astris, sed illud omne, quodcunq; futurum aliquid, posita certa, vel saltim probabili causa (vt fit in natura quæ tantùm inclinat) prædicit. Sed ne quis diutiùs (vt aiunt) auribus lupum teneat, antequàm rem ipsam aggrediar, pono diuisionem Vaticiniorum, ex qua facilè cognoscere poterit genus & fundamentum Vaticiniorum meorum. Vaticinia itaq;, quæ ab hominibus fiunt ratione efficientis, seu principij, à quo proueniunt, diuidi possunt. Aut enim proueniunt à principio

INTERNO, *à ratione, scilicet, & intellectu hominis, qui homini nomen dat, & esse. Hic intellectus, vel est*

THEORICVS *respectu habito materiæ, ex qua Vaticinatur, vel versatur circa materialia siue materiæ immersa corpora inferiora, & ex illorum figuris, formis, effectibus, passionibus vaticinatur. Et talia Vaticinia vocantur Naturalia; qualia multa passim apud quosuis bonos autores reperire licet; qualia ex vna parte sunt & hæc nostra.*

Immaterialia, siue à materia corruptibili separata, corpora, scilicet, cælestia, ex quorum motu & influxu vaticinatur Astrologus. Et hæc Vaticinia sunt Astrologica, de quibus ego nihil in præsenti. vel

PRACTICVS, *& Vaticinatur ex actionibus & obseruationibus quotidianæ vitæ de Rebusp. vel priuatorum hominum euentis. Et vocantur Vaticinia ex moribus; qualia sunt etiam ex altera parte hæc nostra.*

EXTERNO, *à communione, videlicet, luminis alicuius supra naturam hominis, quo illustrata mens, diuino non humano more Vaticinatur futura. Siue illud lumen ab intelligentiis bonis, siue*

siue à malis communicetur. Talia sunt Vaticinia Metaphysica. Ex qua quidem diuisione iam liquet hæc nostra vaticinia iure merito debere dici vaticinia, & ex quo genere sint Vaticiniorum, & ordine, nimirum primo, & tertio simul. Secundum verò relinquimus Astrologis, qui ex Astris, infallibiliter inclinantibus, prædicunt. Quartum verò idq; vltimum Prophetis, Sybillis, & spiritu aliquo afflatis. Quàm verò frequens sit vsus horum omnium quatuor, lippis (vt dicitur) & tonsoribus notum est. Vt enim interim missa faciam ex astris vaticinia, quorum cum laude maxima suorum Professorum frequentissimus summopereq; necessarius est vsus per totum Christianum orbẽ, & de illis quæ ex reuelatione siue Dei ipsius Ter. Op. Max. siue spirituum tàm bonorum quàm malorum, nihil in præsenti dicam, quid quæso illæ consultationes Principum ac Senatorum de felici statu futuro Rerumpub. nisi quia colligunt, & præsagiunt, atq; vaticinantur ex causis, quas mentis oculis vident, si hoc non fecerimus, hoc atq; illud eueniet, & contra: hoc autem nil est aliud, quàm ex moribus vaticinari. Apparet ergo hoc genus vaticinii Ethicum, seu morale, vtilissimum esse Rebusp. si florentissimæ futuræ sunt. Iam verò quòd attinet Vaticinia naturalia, quò quis sæpius vaticinatur Physicè, eò etiam sapientior habetur, quò quis plures causas rerum, easq; meliùs & exquisitiùs nouit, eò doctior censetur. Admiramur ac suspicimus Medicos Doctores, cum videmus ita euenisse, sicut illi ex causis, quas viderant in ægroto, vel mortem vel sanitatẽ vaticinati sunt. Admiramur cum tot vicibus videmus operari medicamentum, quot vicibus illi prædixerunt. Magnifacimus deniq; etiam alios Phylosophos, cum videmus consequi eos effectus, quos illi, nobis non sperantibus, ex causis vaticinati sunt. Sed quoniam in re tam manifesta superuacaneum esse arbitror pluribus laborare, iam ad Vaticinia ipsa, bonis auibus, accedamus.

COMMENDATIO OPERIS.

Queris, quid, libro, vates edisserat, isto,
Pellege, conquires, que, placitura, probes.
Ludicra seu optas, & seria multa videbis,
Ridicula vrbanis, aulica mista iocis.
Presbyter es, lege, si laicus, iuuenisué, senexué,
Vatis terrigenam hoc quemque iuuabit opus.

GREGORII CZARADZKI.

ALIA.

Differit en liber hic cunctis de gentibus, imò
Qui casus venient non venientque refert.
Ergo hunc volue librum lector sapere vt videaris.
Artem si veterem queris? habeto nouam.
Nummos incusas? emitur sapientia magno.
Ergo sit in damno gratia grata tuo.

IOANNIS SILNICKI.

ALIA.

Si me forté rogas quid continet iste libellus?
Informat mores, acta futura canit.
Haud adhibenda fides semper, que nuncia celo
Vates desumunt, quique futura canunt.
Non semper credenda Ceres fallacibus aruis,
Nec semper viridi concaua puppis aque.

STANISLAI SILNICKI.

VATICINIA

Ex natura & moribus deprompta, de Anno Domini M. DC. XIII. & M. DC. XIV. alijsque sequentibus.

DE TVRCIS.

AC primùm quidem breui verborum symmetria de quatuor nationibus perstringam. Inter quos Turcæ populi ante omnes alias se offerunt. Primus igitur qui Regis Turcarum nomen tulit, tantiq; imperij fundator extitit, à tenui Galaciæ oppido in Scythia, quod Othomanzicum hodiè appellatur, Othomanus est dictus, quod nomen postea in familiam transijt. Cœpit autē Othomanicæ domus imperium Anno à partu Virginis M.CCC. quanquam quadringentis ante annis Turcas ex Scythia profectos, in Asia sedes occupasse, compertū est: qui tamen Regem aut Imperatorem ab initio non habuerunt, vt pote qui diuisi per Tetrarchas, & regulos, cum imbellibus Asiæ populis Constantinopolitanisq; Cæsaribus suo arbitrio bella gerere consueßent: quanquā eos aliquando in vnum cōsentire coëgerit communis metus à Gothifredo Bolionio vniuersæ Asiæ illatus. Colunt isti populi Maumethen, non quidem diuino, vt quidam rudiores existimant, cultu, sed eo, quo Iudæi Mosen. Hic Maumethes aßerebat se à Christo verbis manifestis promißum fuisse, scriptumq; eße in Euangelio: Prædico vobis post me venturum eße Dei nuncium, nomine Maumethen, spiritum veritatis, qui docebit vos omnia. Cæterùm ea machinatio & callida erat & ridicula. Quippe ante Maumethis aduentum causa nulla erat, quare potiùs Maumethis, quàm Pilati, vel Iudæ, vel Antichristi nomen Euangelio subtraheretur. Falsò igitur nomen suum posuit, vbi apud Ioannem Dei spiritus promittitur. Hic idem Maumethes (vt testatur Nic: Clenardus lib. 1. Epist:) sibi, tanquam Principi Prophetarum, vires decem Propheta-

rum in coëundo diuinitùs datas esse gloriabatur, impurissimus homo. Quin & in futuro sæculo pios vxoribus mundis & absq; menstruis abundaturos, non sobolis, sed voluptatis causa: & quò quisq; vir esset melior, eò plures habiturum concubinas, & plus virium à Deo consecuturum, vt ijs omnibus satisfacere queat. Egregia, & digna Principe porcorum prophetia. Præstat autem hæc gens fera hæreticis, qui ex nobis fiunt, vel ob hæc ipsa duo. Primò: Quia Turcę de Sanctis Dei, sed præcipuè B. V. Maria, piè, vt par est, sentiunt, & honorificè loquuntur: hæretici verò eam instinctu afflatuq; Diabolico, vt pote cuius caput (serpentis) contriuit, blasphemant. Sic n. scriptum legitur in Alcorano eorum: Dixit Angelus Gabriel ad Mariam: O Maria Deus te elegit, & docuit te gratiam, & ab initio prælegit te præ omnibus alijs mulieribus omnium sæculorum, & posuit te tanquam nouum medium inter homines terrenos, & Angelos Dei in paradiso deliciarum. Secundò, quia Hæretici omnes vbique locorum semper faciliùs tolerant Turcas, quàm nos Catholicos. Quod anno proximè præterito, quidam eorum in castrensi lapidea, cùm non posset ampliùs suum virus hæreticum retinere, claris verbis fassus est, se, nimirum, malle hîc Cracouiæ videre templa Turcarum, & Scytharum, quàm vnum Catholicorum. Deniq; experientia ipsa docet. Turcæ n. plurima templa Catholicorum patiuntur, & permittunt esse Hierosolymis, Constantinopoli, & alijs in locis sui imperij, cùm possint ea funditus euertere atq; tollere: Hæretici verò statim, vt ius potestatemq; imperandi alicubi habuerunt, templa Sanctæ orthodoxæq; religionis fecerunt speluncas latronum, & stabula porcorum. Prognosticon hoc de illis verum esse potest: Armis imperiū suum, donec durabunt, tàm defendere, quàm proferre conabuntur, quod conijcere nullo negotio quiuis ex eo potest. Quoniam vetus atque perpetuum eorum institutum est, vt intranti templum supplicandi causa imperatori, Talismanus æditu us sacerdos occurrat, claraq; voce pronunciet, vt meminisse velit, imperium, quod iustitia & virtute bellica partum sit, non alijs quàm ijsdem artibus conseruari propagariq; oportere.

DE SCYTHIS.

SCythia est regio septentrionalis latissima, in duas diuisa partes, Europæam, & Asiaticam, vtriusq; variæ ac prope innumerabiles gentes. Sciendum autem est, Scythicum imperium non tantùm antiquitate

antiquitate, ſed etiam vaſtitate locorum & numeroſitate gentium ſuarum longè ſuperare ditiones Turcicas: ſiquidem ipſi inter ſe non modò loca regionum, verùm etiam nomina illarum videre nequeunt, nedum nos Chriſtiani. E quorum numero, Georgi, & Alani (teſte Sab. lib. 6. En. 10.) Scythæ ſunt. Pars regni huius trium dierum circuitu, tàm denſa obducta eſt caligine, vt ob tenebroſam ſpeciem, nemo locum ſubeat, nec cernere ſit aliquid in ea denſitate tenebrarum. Qui in proximo habitant, exaudiri aiunt inde voces hominum, & gallorum cantum, hinnitum equorum, nec horum quicquam videri, regionem ipſam Aniſen vocari. Fluit ex ea terra amnis, qui ſuo inuectu arguit locum non eſſe ſinè humano cultu. Haytonus, qui ad hæc vſque loca ſe perueniſſe ait, auctor eſt in Georgianæ gentis monimentis proditum. Chriſtiani cultûs manum ingentem in ea olim loca compulſam impia Sauorini Regis Perſarum inſectatione. Cæterùm cum hoſtile ferrum fugientium ceruicibus immineret, miraculo eueniſſe, vt profuga multitudo, tenebris ſit repentè obſepta, in minutiſſimi valli ſpeciem. Ex quo iam non difficile eſt diuinare Tartaros non fore quidem cupidos dilatandorum imperij ſui terminorum, ſed auitis, modò illas in pace retinere poſſint, contentos futuros. Verùm tamen illi feri ac furioſi latrones contendent, atque elaborabunt, ſequentibus annis in vicinum illis regnum, quod eſt Poloniæ, excurſiones perpetuas facere, vt multos opibus ſpolient ac denudent, ciuitates, oppida, rura, ac pagos exurant, pecudes abigant, plures trucident, plurimos in captiuitatem abducant. Quos tamen per Dei gratiam, niſi fortè diſcordia, interitus Rerump. obſtiterit, fortiter reſiſtendo, & penè quotannis cædendo, noſtri à conſpectu ſuo longè remouebunt, & in vaſtis illis ſolitudinibus quaſi obligabunt. Nec, vt voti ſui compotes fiant, in Germaniam, totamq; Chriſtianitatem, quam veluti murus ab excurſione Turcarum, Tartarorum, & aliarum vicinarum gentium tutantur, perrumpere patientur. Quo nomine multùm ſe fateri deberent Polonis vix grati in Poloniam, ſiue eius incolas, Germani.

DE IVDÆIS.

SEquitur vt de Iudæis fætidis aliquid perſtringam, quos Saturnus, conſenſu omnium Mathematicorum, deſignat. Quinq; verò, eaque deteſtabilia ſcelera Iudæorum (omiſſa infinita coluuie ſordium illorum) notare mihi viſum fuit. Primum, Machinabuntur adhuc

huc fraudes, dolos, imposturas, & quod maius est, multos spoliare fortunis, trucidare fœnore contendent, sed eis non succedet, propterea, quia Saturnus Iudæorum Planeta in multorum Christianorum domibus sequentibus annis decurrens, docebit eos hanc eandem artem Iudaicam, ita, vt illis diebus non facilè queas dignoscere, vtrum plerique nostrorum iocò, vt in comædia, an seriò, Iudæos agant. Veniet enim tempus, quando non soli Iudæi, verùm etiam multi Christiani pecuniam suam in fænore collocabunt. Sed quid dico veniet? Iam venit. Nam ante 5. annos scio quendam Ciuem Polonum in tractu Cracouień. datis fænori florenis quadringentis, ex eadem pecunia fænus centum flor: sibi accepisse, ab altero nobili. Itaq; factum est, vt qui volebat mutuos accipere quadringentos florenos, quot nimirum opus habebat, trecentos accepit. Qui quidem fænerator est mihi benè cognitus. Sed ne ei conflare inuidiam videar, potiùs subticendum esse duxi. Nam vt corpus vmbra, sic virtutem sequitur inuidia. Est scilicet hæc non postrema politica virtus quærendi opes. Audiui & alterum quendam hoc idem facinus patrauisse præterito anno, cuius etiam nomen, eandem ob causam, silentio inuoluo. Veritas siquidem odium parit. Hoc est primum scelus Iudæorum exitiale, quod hac infelici senecta mundi Iudæi communissimum habent cum plurimis Christianorum. Cui quidem sceleri iam paratus est ignis æternus. Iam enim omnes huiuscemodi iustissimo Dei decreto iudicati, & nisi resipuerint, condemnati sunt per Prophetam. Quærit enim ille in spiritu: *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo?* Tandem respondet: *Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram.* Fæneratores, tanquàm isti soli essent peccatores, in sacra scriptura, omissis alijs, prædicantur esse alieni, atque inepti Regno Dei. Alterum atrox facinus horum canum famelicorum est, per totum orbem cædes puerorum Christianorum. Anno Domini 1494. in Vngaria Tiruaniæ Iudæi seniores cum Christianum adolescentem occidissent, & scelus patefactum esset, comprehensi, & victi, antequam pænas darent, cruciatibus adacti, quatuor causas facinoris fassi sunt. Prima, Gratia circumcisionis, quòd hominis Christiani sanguis intra circumcidendum præputio illitus, sisteret cruorem, & saluberrimo adiumento foret. Altera, tauorum: Nam si in ferculo alicui daretur ad comedendum, ad conciliandum animum admodum conferret. Tertia, Menstrui: Nam cum inter eos viri ac mulieres menstruum sanguinis profluuium iuxta patianrur, epoto Christiani sangui-

ni sanguine illico liberantur. Quarta, Consuetudinis, reconditiq; decreti, apud eos enim clam decretum erat, vt quotannis in aliqua regione Iudæi Christianum Deo sanguinem libarent. Tertium horrendum ac nefandum scelus recutiti gregis, Vatinianum odium in Christum Dominum, Deum & hominem, verũ Messiam. Vbicunq; enim subolfecerit vestia præsentiæ illius, quærit eum trucidare, quærit animam innocentissimi pueri, cum crudeli Herode, in diuinissimo Eucharistiæ sacramento, quem ibi præsentem adesse credit, eripere. Testis est Casimiria Cracouień: testis Posnania, testis Bochnia, & alia multa loca, quæ recensere non est præsentis negotij. Vos vos ô Magistratus supremi appello. Si quem certò persuasi essetis volũtate peruersa & obstinata furari cupere Principem aut Regem vestrum, si demum huius Principis vestri vitæ aut honoris insidiatorem noueritis aliquem, nonné eum continuò acerrima morte è vita tollendum esse duceretis, & decerneretis? Hic est Rex, hic Princeps vester Christus Dominus, hunc Iudæi non semel sunt furati, huius saluti & honori non semel sunt insidiati; imò occiderunt, interfecerunt, trucidarunt, & hucusque insidiantur. Cur per Deum immortalem quos iam pridem cruci affixos esse oportuit, liberos per regnum vestrum vagari sinitis? Tollite malum de medio vestri, & manus vestras sanctificabitis. Quartum scelus, videmus nonnullos verporum, causa sui turpissimi lucri veste clericali, in dedecus sacri ordinis, abuti. Hoc autẽ faciunt, non nisi, qui sese corã imperita plebecula iactantatq; ostentant Medicos, hacq; veste sola sibi opinionem aucupantur. Vulgus enim ex veste iudicat. Vnde est illud, quòd omnes togatos ac palliatos, sacerdotes appellet, etiamsi non sint. Cuius quidem rei callidus Iudæus non ignarus, in ouium vestitu, vt ita dicam, medicum sese insinuat in gratiam miseræ ac ieiunæ plebeculæ in Polonia. Sed, proh dolor, cur tantum malum viget in polonia? cùm in alijs regionibus, vbi leges diligenter ac religiosè custodiuntur, hoc facinus Iudæum impium palo affigit, & ad mortem malæ crucis adigit. Adeò Iudæus nusquam nõ imponit. Pudet quidem dicere, sed tamen in medium proferam. Ante annos aliquot, cùm primùm mediâ Quadragesimâ Cracouiam venissem, nec adhuc fortè quempiã nossem, veni in ædem Diuæ Mariæ, vt tanquã verus Catholicus, confiteri possem peccata mea, sed cùm neminẽ Sacerdotum reperissem, exiui. Interim dum oculos conijcio in turbam, ecce Iudæus ante ipsos fores templi adstat, amictus veste sacerdotali, Doctorem sese medicum iactans, vltra progredi timet, ne

à Scho-

à Scholaribus, quibus est perpetuum cum Iudæis odium, interturbetur. Inscius conditionis ille cuius fuerit, & generis, reuerenter aperto capite, accessi ad eum, & rogaui, vt confessionem meam, pro suo pastorali officio, exciperet. Expalluit ille præ timore: Verebatur enim, ne ex eo pœnas sumerem, propter pudorem, quo vehementer suffusus eram, & cuius ipse causa erat mihi. Quocirca quæro ex vobis ô Antistites, cur hoc cedit illis impunè, quòd contra promulgatas leges eiusmodi vestitu, in contemptum Sacerdotum, superbiant, & publicè eis amicti incedant? Cur non pœnam contumaciæ subeunt? & recutitus à toga & pallio ad tunicam, & crocatam detruditur? Quintum denique scelus gentis perfidæ, quia cùm sciat, & credat, iam in mundum venisse, & cum hominibus palàm conuersatum fuisse verum Messiam suum, Christum, scilicet, IESVM Dominum nostrum, mundi saluatorem, ac omnia, quæ de illo Sancti prædixerant Prophetæ, impleuisse, propter inexpugnabilem mentis suæ peruersitatem, & pertinaciam, non vult eum adorare, sed fingit se alium expectare. Sic enim ex Suida Græco, Doctore antiquissimo, excerptum Laurentius Valla interpres Latinitate donauit illustre quoddam exemplum Philippi, Aulici Cæsaris Iustiniani, Iudæum Theodosium ad Christi fidem reuocare conantis, & secreta Iudæorum sibi aperientis, in hæc verba cùm refert. Temporibus Iustiniani Cæsaris, Christianorum optimi, electus erat Princeps Iudæorum, nomine Theodosius, Is erat Cæsari, & pluribus alijs, in aula bene notus, præ cæteris tamen singulari perpetuoq; amore complectebatur Philippum. Et verò cùm sæpenumerò Philippus Theodosium admoneret, vt reiecta superstitiosa infidelitate Iudaica, in Christianorũ numerum inscriberetur, & fidem veram Apostolicam, & Catholicam profiteretur. Quodam tempore familiariùs cum eo agendo, liberè dixit illi: Cur tu, cùm sis Doctor prudens, & legisperitus insignis, Prophetias omnes de Christi aduentu impletas, & consummatas esse non ignorans, Catholicam tamen fidem non profiteris, quæ te in statum vitæ æternæ inducere possit? Proinde cùm tibi scripturæ passim sint obuiæ, confide in Deo salutari tuo, & Domino nostro IESV Christo: nam qui non credit in nomine eius, igne æterno cruciabitur. Interim Iudæus ad hæc sic respondit: Grato id accipio animo Philippe studium tuum cupiens me in viam salutis inducere, iuxta professionis Christianæ institutum: vnde, quid tibi dicam, tanquam starem in conspectu Dei æterni, sic religiosè me audire velis referentem. Certò scio, & nullatenus dubito Iesum

to IESVM CHRISTVM NAZARENVM, qui in lege nobis & in Prophetarum ſcripturis erat promiſſus, quem Prophetæ prædixerant venturum eſſe verum Dei Filium, iam & veniſſe, & in medio noſtri fuiſſe, quem vos Chriſtiani ſummo honore colitis, & oratis in nomine eius; verumtamen fragilitate humana circumuentus, Chriſtianam non profiteor religionem, & reluctor temerè: quoniam nunc quidem cùm ſim Iudæus, etiam Princeps vocor inter Iudæos, & ſummè obſeruor, omnibus affluens diuitijs, & copia rerum abundans, quæ beatum me in hac vita efficere videntur. At verò ſi Chriſtianus fierē, omnibus his bonis priuarer, quæ vitam florentem, & felicē faciunt. Hincq; licet Patriarchā me crearent Chriſtiani, certè non tantam fortunarum quantam nunc acceſſionem haberem. Quocirca cauens, ne iſtas mundanas diuitias amittam, futuram vitam contemno, & aſpernor. Nihilominus tamen, vt faciliùs dictis fidem adhibere velis, conſtantiſſimæ amicitiæ noſtræ plurimùm attribuens, aperiam tibi abſtruſa, & profundiſſima arcana Iudæorum, quæ inter nos Iudæos abſcondita ſunt. Nos equidem certo certiùs ſcimus, Chriſtum, quem vos adoratis, & diuinum ei cultum defertis, eum eſſe, quem nobis lex & Prophetæ prædixerant. Idque nobis ſole clarius patet, non modò ex eo, quod de illo in ſcripturis obuium eſt legentibus, ſed etiam ex abſcondito arcano, & nemini vnquam diuulgando myſterio, inter nos Doctores primarios religioſiſſime ſeruãdo: quod ego tibi hodie, vti amicorum optimo, & integerrimo, patefaciam. Illo antiquo ſæculo, dum templum Hieroſolymis eſſet conſtructum, erat de more poſitum apud Iudæos, viginti ſeniores Sacerdotes Eccleſiæ miniſterio deſtinare, nempe totidem numero, quot ſunt literæ in Alphabeto, vnde etiam & viginti libros ſacræ ſcripturæ recipimus, & numeramus: ad vnumquemque enim librum explicandum vnus Sacerdos deputabatur, ſimulq; nomē & cognomen eius inſcribebatur. Et verò cùm è vita migraſſet aliquis ex Sacerdotibus, ſuperſtites, conſilio facto, in templo Hieroſolymitano alium ſubſtituebant in locum demortui, numerum Sacerdotum ſupplentes, electumq; in libros inſcribebant, vt patet in exemplo. Eo itaq; die defunctus erat Iſaac Beniamin Abrahami & Saræ filius, in locum eius ſucceſſit Samuel Ezechiel Salomonis, & Vriæ filius: quæ quidem conſuetudo apud Iudæos hucuſque durat. Accidit autem eo tempore, cum Ieſus in Iudæa degeret, mortuus eſt quidā ex 20. Sacerdotib. priuſquam Ieſus innoteſceret mundo, & doceret, vt crederent in eum, conuene-

funt Iudæi, vt eligerent alium, & quilibet eorum suffragium daret, sed cum post multas verborum ambages constare sibi non possent, & votis concordare non valerent, quidam ex eis legislator surgens in medio illorum inquit: Patres seniores, multorum equidem mentionem fecistis, verumtamen nullum hoc munere dignum iudicastis. Ego itaq; filium Iosephi nomino, & in eum consentio: ætate quidem iuuenem, sed probatissimis moribus excellentem, & doctrinâ perfectum, ac insignem, ita, vt nullus ei par inueniatur profectò, tàm in scientia scripturarum, quàm in perfectione vitæ, & morum integritate: quod omnibus Hierosolymis inhabitantibus notum est. Id dictum audientes omnes alij Seniores Patres approbauerunt. Iesumq; Nazarenum inter Sacerdotes connumerauerunt, ac dignum præter omnes alios Sacerdotio iudicauerunt. At verò cùm quidam ex eis assererent, eum non esse ex tribu & linea Leui, sed ex progenie Iudæ, nemini enim Sacerdotij dignitas seruiebat, nisi qui originem inde duceret. Sacerdos hic respōdit, tribus istas esse inter se commixtas, & inde genus Iosephi procedere. Quod cum dixisset, confirmauerunt IESVM NAZARENVM electum in locum defuncti Sacerdotis. Et quia hic mos erat, vt non solùm nomen nouiter consecrati Sacerdotis in libros inscriberent, sed etiam nomen Patris, & Matris; aduocata erat mater eius ad Synagogam, vt palàm diceret, quis esset, & ex quo Patre susceptus, quoniam vocabatur filius eius, iam enim Iosephus Pater eius è vita excesserat. Respondit Maria: Confiteor coram Deo æterno, & coram vobis Seniores Patres, IESVM esse filium meum. Sed cum Patrem in terris non habeat, hinc vel maximè perspicere potestis, quia ego virgo existens, virum neutiquam agnoscens, Prophetam Esaiam legens, Angelum de cælo nunciantem mihi filium audiui, & nomen filio imponentem, sicq; virgo concepi, virgo peperi, virgo permansi. Percontabantur illi: Maria dic liberè, cuiusnam sit filius, vt sic nomen eius inscribamus: qui n. parentes eius à te nuncupati fuerint, illi inscribentur. Maria respondens dixit: Reuera ego illum peperi, sed nescio patrem eius in terris: ab Angelo tamen audiui eum esse filum Dei. Quod cùm dixisset Maria, allati sunt libri, in quibus scriptum erat: Die N. è vita excessit Sacerdos filius N. in eius locum, omnium Sacerdotum concordantibus votis, electus est IESVS filius æterni Dei Mariæ virginis. Isti libri tempore excidij Hierosolymitani maxima cum diligentia Sacerdotū asseruati erant, nunc autem sunt Tiberiadi, sic dicta ciuitate: de quibus quia

pauci

pauci Iudæi sciunt, saltem hi quibus creditur, & mihi, vti primario Doctori, clam reuelatum est. Itaq; non modò ex lege, & Prophetarum lectione scimus euidenter, Christum, quem vos adoratis, esse filium Dei viui, & propter salutem mundi in terras descendisse, sed etiã ex lectione scripturæ illius, quæ est Tiberiadi. Quod cùm dixisset Iudæus, illicò Philippus zelo pietatis ductus ad Cæsarem ire properat, illiq; id, quod protulit Iudæus, reuelare, vt quàm ocissimè libros Tiberiade asportare iuberet. Respondit Iudæus: Impossibilia tentas, mille mortes Iudæi potiùs patientur, quàm eos libros prodere fas ducent. Quòd si infortunio & calamitate aliquâ premantur, libros igne cremabunt, & perdent omnino. Quare non sis causa multorum malorum, ego enim tibi, vti amico fideli, hæc communicaui nemini vnquam effutienda, vt scias, quia non ex ignorantia, sed vana quadam gloria, & rerum habendarum cupiditate, Christianam fidem repudio, & respuo.

Interea Philippus dictis fidem adhibens, nihil Cæsari retulit, vt ne Cæsar, optimus Catholicus, frustra magnam stragem edere conaretur: amicis igitur saltem id aperuit, & rei veritatem edisseruit. De hac scriptione Sacerdotum extat locus in libris Iosephi Iudæi de captiuitate Iudæorum, (quem citat sæpè Eusebius Cæsariensis in Chronicis) dicentis Iesum in templo consecrare populum solitum esse cum alijs Sacerdotibus. Quòd cùm inuenissem in libris Iosephi Doctoris antiqui, & non multo tempore vigentis post Apostolos, volui etiam id sacris literis confirmare. Legitur enim in Euangelio Lucæ, Dum venisset Iesus in Lycæũ Iudæorum, datum fuisse ei librũ, in quo legit Isaiæ Prophetiam: Spiritus Domini super me, ideò, quia vnxit me, vt Euangelizem pauperibus, misit me, & de me intelligendum. Quod si Dominus Iesus nullum Sacerdotij officium habuisset, procul dubio inter Iudæos non illi datus fuisset liber, vt in Schola legeret, & in templo postmodum populo prædicaret, cùm neq; Christianis liceat in templo concionari, nisi qui legitimè consecratus ab Episcopo, & ministerio Ecclesiæ deputatus fuerit. Quapropter iure merito credendum est, verum protulisse obduratum Iudæum de Christo Domino.

Hæc ad extremum de Iudæis verissimè vaticinari audeo. Eos nimirum inani spe ali. Petrus enim Cluniacensis lib. 2. contra Iudæos Cap. 5. auctor est, Iudæos stolidissimos promissionem Abrahæ factam de multiplicando semine eius sicut stellas cæli, & arenam

 maris

maris referre ad tempus cùm Messias venerit, & eos in sanctam terram reduxerit. Tunc n. quamlibet mulierem eorum, quolibet die filium parituram. Hæc de Iudæis maledictis.

DE CHRISTIANIS.

IAm venio ad Christi cultores, qui nomina sua vero Deo dederũt vt quid illis desit perspiciant tempestiuè, antequam eos Tartarus rapax absorbeat. Christiani igitur sunt duplices. Alij veri, & hi sunt boni Catholici. Alij non veri. Non veri rursus duplices sunt. Alij qui nec videntur esse Christiani, nec sunt, & hi sunt Hæretici omnes omnium sectarum. Alij qui videntur quidem esse, & non sunt, veluti rustico orichalcum aurum. Et hi quidem sunt mali Catholici, qui etiam in sacris literis designantur per paleas tritici. Horum omnium est imago & similitudo in corpore nostro expressa. Nam quemadmodum in nostro corpore alia sunt membra: vt, caput, thorax, manus, pedes, & aliæ minutiores partes. Item, sanguis, ossa, cæteræq; similares partes, quibus sanis, nobis bene est: Ita quoque in Ecclesia sunt primò boni Catholici, qui credunt Deum esse trinum in personis, vnum in essentia, qui vnam sanctam Ecclesiam Catholicam Romanam Apostolicam puro corde, ore, & opere profitentur. His sancta mater Ecclesia tanquam proprijs membris gaudet, ac delectatur. Et sicut in eodem nostro corpore sunt humores praui ac noxij: vt, cholera, melancholia, phlegma: & excrementa, vt stercus, vrina, mucus, sputum, sudor, quæ corpus tanquam sibi nociua ac contraria expellit. Hæc autem antequam egerantur, vehementer nos excruciant, eiecta autem omni dolore leuant: Sic etiam Ecclesia Dei antequam molestissimum onus hoc & tormen ventris sui (hæreticos nimirum) deijciat, grauissimè eam affligi excruciariq; est necesse. Iam verò vt deijciens non potest non perfundi gaudio, dum sentit se onere leuatum esse: pari ratione, dum fætida ista excrementa (qualia erant illi non bipedum modò, sed quadrupedum etiam impurissimi Diabolicæ sectæ assertores: Arius, Hus, Caluinus, Lutherus, & sexcenti alij hæreticorum antesignani, & infernales titiones) mater Ecclesia ex gremio suo, tanquam ex aluo cum mordicatione foras egessit, & gehennę destinauit, gaudet, vehementerq; lætatur. Deniq; sicut in corpore nostro sunt multæ superfluitates: vt sunt pili, vngues, verrucæ, & id genus alia, quæ quamuis non sint membra nostri corporis, tamen ex eo profe-

ęta, ad

cta, ad illius ornamentum pertinere videntur. Et quoniam hæc non cruciant quidem, sed, producta supra modum, leuiter molestant, idcirco solent radi, præcidi, atque foras, vel in ignem deijci: Non secus mali Catholici, etiamsi partes nostri corporis, & membra capitis eiusdem quodãmodo esse appareant, non tamen ob hoc sunt: Et quoniam excreti & multiplicati inter nos deformant, deturpantq; corpus Ecclesiæ, idcirco præcisi ac in fasciculum colligati in ignem proijcientur, tanquam nulli vsui apti. Agè verò, vt hæc omnia, quæ hactenus de Christianis dicta sunt, alicui vsui nobis esse possint, vaticinijs posthabitis, Medicum agam. Ad vos igitur ô viri in magistratu positi, verba facio, vos mea spectat oratio. Si vultis futuris annis sanitati vestræ bene consulere, nec ad mortem ægrotare, hanc, quam vobis medicinam affero, sumite. Purgate corpus hoc vestrum, potestis enim, saltem velitis, Ciuitatem intelligo, noxijs humoribus, scilicet hæreticis, qui sunt sentina omnium malorum, perpurgate, & perfecta sanitate perfruemini. Præscindite vngues nimis prominentes, radite cæsariem capitis vestri. Quod vos tunc primùm præstitisse existimabitis, cùm eorũ, qui in Catholicorum bonorum palliolo tanta patrant scelera, quanta ne inter gentes quidem, feras illas, & barbaras, audita vnquam fuêre, non cultro vngues præscindi, non capillos nouacula radi volueritis, sed manus securi amputari, capita nebulonum ac tenebrionum omnium, gladio, quem gestatis ad vindictam malorum, & defensionem bonorum, decollari contenderitis.

DE CRACOVIA.

INCOLÆ & habitatores Cracouieñ: proximo & sequentibus annis non poterunt, tutè & tranquillè, ac placidè vitam degere, propter aspectum Martis: Duobus enim ingentibus prementur malis. Quorum primum erit bacchatio: Instabunt enim quidam furiosi grassatores, imò potiùs latrones, qui à prima face noctis, vsq; ad primum sæpè diluculum omnia loca, omnes plateas, vicosq; circumeuntes, in eos, quoscunque armis, & viribus sibi impares deprehenderint, vel etiam quos imbelles agnouerint, sæuientium instar ferarum, debacchabuntur: eos verò, qui sibi superiores visi fuerint, non aliter atq; oculi noctuæ lumen solis, aut Crocodylus persequentem se effugient. Sunt enim simillimi Crocodylo, cuius hanc ferunt naturam, vt persequentes se fugiat, fugientes autem pernicissimè per-

sequatur. Equidem fæce illa & colluuione hominum (quos passim Clepardienses milites vocamus) sub concauo lunæ quid potest esse vilius? quid abiectius? quid sordidius? In quos verè illud quadrat: *Nos numerus sumus, & fruges consumere nati.* Cùm enim labores hominum isti gurgites ac voragines depascant, ac helluentur, ipsi verò in commune sua opera nihil conferant, tantum singuli, singulis diebus annonæ ciuitati liguriunt, quantum vno die inuitati conuiuæ 365. cõsumerent. Vnde patet, si sint eiusmodi homines centum (sunt autem mille) quantum bonorum hominum panis singulis diebus auferant ac deuorent! Interdiu vrsi ac lupi isti carniuori in receptaculis suis delitescent, quandoq; etiam speciem bonorum simulantes ac gerentes, in solem procedere non verebuntur, conuersariq; cum hominibus audebunt. Hespero autem oriente, se ex ijsdem repentè, tanquam serpentes è latibulis suis, efferent. His non erit nouum, vestibus, nullo habito respectu sexûs, ætatis, conditionis, dignitatis, exspoliare, imò (proh dolor) denudare. Memini Anno Domini 1609. in platea Sutoria, cuiusdam ciuis famulam, missam allatum cereuisiam suæ heræ, vbi extra limen primâ noctis egressa est, illico omni vestitu priuatam ac spoliatam fuisse: Clamauit illa, væ ingeminabat, nil profecit. O si adstitisses tunc, quasi rursus ex vtero materno recens prodijsse eam videre potuisses. Non erit præterea nouũ, simulare se cum alijs armis decertare, iaculari, nonnunquam, vt commodiùs, quod est intus reconditum, furentur, effringent multorum fores, auellent claustra, non erunt pigri, ad cantandum, clamandum, vociferandum, ne deferatur strepitus ac stridor ad aures patrisfamilias, suorumué quempiam. Has sordes ac fæces Ciuitatis, quidam, aliâs honestiores, imitabuntur, non quidem causa furandi id facient, sed quia, decepti similitudine (cùm præclarum sit gerere bellum contra hostem Patriæ) speciosum quoque illi putabunt in via lapidea militare. Et est captio Sophistica. Hic non possum satis mirari quosdam Thyrsigeros, qui quamuis diligenter Elenchos Arist: audiuerint, vnico tamen hoc sophismate tàm facilè illaqueentur ac irretiantur. Plures tamen ab aulis, negotij inopia, debacchabuntur: Paucissimi omnium artifices manuales, scient enim se non ad bacchationem, sed magis ad crepidam esse natos. Huc accedet, quòd edocti suo, suorumq; periculo sapient, iuxta illud: *Phryx plagis melior.* Tenebunt enim recenti memoria, quæ ab his omnibus, quos supra enumeraui grassatoribus, annis superioribus, dum tempore nocturno saxa volabant, acceperunt. Ante ali-

quot

quot annos incidi in quendam magnum atq; honestum virum, qui mihi certo certiùs affirmabat, priscis sæculis hæc Legato S: C: Maiest. accidisse. Hic missus erat in Poloniam ad Sacr: Reg: Maiest: qui vt Clepardiæ pedem fixisset, conspexit furiosorum & bacchantium virorum multitudinem, quorum quidam (vt nostris mos est) vociferari, quidam quasi ebrij minitari, quidam ad arma prouocare, gladios euaginare, quidam multitudinem plebis in fugam vertere cœperunt. Tantis malis perterritus Germanus, ex equo decidit, & in fugam se coniecit, ratus enim intestinum & ciuile bellum exortum fuisse (nunquam enim antea fuit in Polonia) ac ob id vitam suam in medium periculum proiectam, vt saluus & incolumis euaderet, subitò Cracouiam se recepit. At cum & illic non absimilia conspexisset, quosdam enim bombardas explodere vidit, quosdam se quasi insequi aduertit, miser vehementi terrore perculsus, in templum D. Marci profugit, & ceruo velocior ibi se abscondit, existimans se ibi periculum euadere omne. Et ecce Monachus quidam eiusdem conuentus incola, fortè fortuna pertransiens (missus enim erat à superiore petitum eleemosynam) in platea grauiter vulneratus, ducitur in Monasterium, vix incedit, sanguis sisti non potest. Quo animaduerso Germanicus ille Orator, hæc in animo suo cœpit cogitare: *Si domestico, & quod maius est, sacerdoti, præterea imbelli Monacho, qui nulla secum gestat arma, non est parcitum, qua ratione ego, cùm sim alienigena, hîc tutus esse potero? Ergo cursu præpropero in arcem Regalem euolabo, tanquam locum tutiorem.* Nec multum itineris confecit, & iam iterum videt in foro iacentem occisum hominem, eminùs hominum turbam aduertit grassantium, gladios stringentium, passim in obuios debacchantium. Tandem secum ipse sic loquitur: *Iam non est cur dubitem, quin arx Regia sit clausa, vt Serenissimus Rex ab incursione istius vulgi indomiti, & seditiosi sit liberior. Non mihi ad eum patet interim aditus. Quocirca reuertar ad Sac. Cæsar: Maiest: & omnia quæ oculis meis vidi, quæ auribus hisce audiui, referam.* Qui cùm rediisset, flexo poplite coram S. C. M. in hæc ferè verba prorupit: *Primò omnium ô Cæsar inuictissime, Deo tantas quantas mente concipere possũ, ago & habeo gratias, qui me hucusq; illæsum, & incolumem reduxit, nec manibus seditiosorum hominum discerpi permisit. Deinde nuncio tibi miserrimam esse faciem Ciuitatis Craco: plena est tumultu, plena seditiosorum hominum multitudine, plena bello intestino, ac domestico. Nulla pax ibi viget, mortalium generi placidissima, non tutus in plateis transitus, non in priuatis ædibus commoratio, non in templis, vbi Deus Opt: Max: solet adorari, & pia mente*

coli, vlla

coli, vlla quies habetur. *Arcis Regiæ portæ omnes occlusæ & obstructæ sunt; vnde nemini licet ad Regem accedere. Idcirco en & ego rebus infectis coactus sum redire ad S. C. M. T. & hæc tibi nũciare.* His auditis Cæsar infremuit, & tristatus est vehementer: & turbato erat animo. Interim quidam Polonus nobilis, non ignarus legum Patriæ suæ, morumq; populi, qui tunc in aula Cæsaris commorabatur, volens persuadere Gentem Polonam excelsi esse animi, nec adeò horridam & barbaram erga cæteras gentes, hac oratione animum Cæsaris mœrore leuauit, sicq; eum blandis verbis aggressus est detinere: *Esto bono animo & placabili ô Cæsar inuictissime, neq; quicquam pertimescas de Polonia, aut inhabitantibus eam, tutam tranquillamq; pacem Serenissimus Rex, Senatus, & populus Polonus trahit. Non bellum, non ciuilia dissidia, sed mores & validi pectoris ausus vidit hic orator. De more enim & antiqua consuetudine est receptum apud nos vt onustus multis & varijs armis vir militaris incedat, ita vt si videris, potiùs vendere velle, quam illis vti, dixeris. Militia est stolidorum intra muros iaculari: fortitudo in foro cædes agere, & stragem ingentem edere: laus imbelles armis repellere, fugare, auertere: claustra auellere: virtus, siue plebeium, siue nobilē occidere, ignauia proprijs viribus aduersarium suum non vlcisci, sed eum in ius vocare. Taceo peiora.* Hæc & similia, cum illa sua satis diserta oratione (vt erat orator in aula Cæsarea præcipuus) Polonus narrasset, atq; in laudes eximias Gentis suæ excurrisset, omnes simul fremebāt, suspensiq;, & quasi obstupefacti stabant. Tandem Cæsar ridere, omnes cachinnari, legatum sibilis excipere cæperunt, eò quòd talis casus minùs rem ipsam consideranti euenisset. Ac vt eò iam vnde digressus sum, reuertar, aio. Si magistratus volunt, vt Ciues sui ocio fruantur iucundissimo, commodissimoq;, sique cupiunt, & remis (vt aiunt) velisque contendunt, vt fabulam hominum euadant, & risum exterarum nationum euitent, perpurgent ciuitatem suam, eijciant lutum fœtidum eius, eluant sordes vbiq; scatentes, aliâs non erit pax. Secundum multò execrabilius malum premet atque vrgebit hanc ciuitatem, perpetua discordia, certus Rerumpub. interitus inter ciues regnabit. Cuius causa erit diuersitas cultus Deorum. *Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? Aut quæ societas lucis ad tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? Qui autem consensus templo Dei cum Idolis?* Dominabitur autem tamdiu hoc malum, quamdiu vel vnus in ciuitate manebit, qui religionem puram & orthodoxam fidem Romanam velit conspurcare. Quoniam posita causa, ponitur effectus, & sublata eadem, tollitur quoque, vt Philoso-

Philoſophus veriſſimè dixit: Non eſt itaque ſapientis putare, vt durantem cauſam non poſſit effectus conſequi. Sed quid opus eſt multis? Commemorate vobis omnes tumultus atque ſeditiones ciuitatis huius veſtræ, ab illo anno infeliciſſimo incipientes, quo primùm hoc genus Gabaonitarum à Tartareo Orco emiſſum apud nos peregrinari cæpit. Commemorate, & inuenietis nullam ſeditionem maiorem, & vobis periculoſiorem vnquam accidſſe, quàm eam, cuius cauſa Hæretici fuêre. Vidiſtis oculis veſtris innocentiſſimum ſanguinē, proximè præterito, id eſt, 1611. anno, à rabida Hæreticorum frendentium colluuione paſſim effuſum eſſe. Hi enim lupi, ne viderentur exuere veſtitum ouium, non ipſi omnes ſuis manibus cruentis & ſacrilegis, ſed precio conductis ac mercenariis, illam quam ſemper ſpirant, ſiue conniuentibus, ſiue annuentibus ijs quos prohibere potiùs decebat, cædem & occiſionem Chriſtianorum fecerunt. Et cùm neminem Catholicorum ſibi reſiſtere, ne dicam vim aliquam inferre, vidiſſent, ſuàm verò inſatiabilem crudelitatem iamiam exercere, ad id eos inſtigante Cacodæmone, decreuiſſent, quoſuis obuios Catholicos ſine delectu necandos trucidandoſque denotauerunt. Noſtis enim quàm fortes ſint milites pueri, tamen horum illi non paucos ſcelerati iaculis & bombardis traiecerunt. Noſtis quàm pugnax vita Sacerdotum, tamen quendam presbyterum, vitæ integerrimæ, ac innocentiſſimæ hominem, ad ædem omnium Sanctorum Vicarium, in medio cæmiterio horas Canonicas recitantem, grauiſſimis vulneribus affecerunt. Hæc ſunt funeſtiſſima initia, quibus niſi in tempore occurreritis, actum de vobis. Nam præter incommoda aſſidui tumultûs, tales erga vos miniſtros ventris ſui cognoſcetis, quales vicinæ, & aliæ plurimæ gentes remotiores, expertæ ſunt. Cauete igitur, ſi qui tales eſtis, ne cum Iuda Iſcariote religionem Catholicam, Chriſtianam, atque adeò multò potiùs Chriſtū ipſum, triginta aureis Miniſtris ſathanæ diuendatis, atque in manus peccatorū tradatis. Quod ſi feceritis, accipietis mercedem fratris veſtri Iudæ. Hei mihi, quòd non liceat prædicere, quæ liberet exprômere, quæque futura eſſe ſcio, denunciare. Sed (proh dolor) Cracouia, imò tota Polonia, patieris multa indigna. Senties virtutē libertatis, ſeu potiùs, diſſolutæ conſuetudinis, licentiæ, & impunitatis. Vide Domine IESV, conſidera, iudica, vindica.

DE MVLIERIBVS.

VT quoque de garrulo atque vaniloquo grege mulierum bene mereri possimus, ex iis, quæ multi multa vaticinia de mulieribus literis consignârunt, placet pauca in gratiā illarum afferre. Quale est cumprimis illud, quod inueni in quodā veteri codice: *Mulier hominis confusio est, continua solicitudo, indeficiens pugna, quotidianum damnum, solitudinis impedimentum, adolescentiæ naufragium, animal pessimum, pondus grauissimum, aspis insanabilis, humanum mancipium*: & vt ait D. Chrisost. *amicitiæ inimica, ineuitabilis pœna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum, mali natura boni colore depicta: si iniuriam patitur, insanit: si honorem accipit extollitur: si potentis vxor sit, non cessat nocte atque die callidis stimulare sermonibus: blanditur nequiter, & quod vult, rapit violenter.* In summa: *Omnis mulier sagitta dæmonis, insatiabilis vorago, ianua inferni.* Nonnulli fæminas monstra esse hominum aiunt, & propter calorem deficientem nasci. Quod idem iterum Diuus Chrysostomus comprobat: *Nulla bestia comparabilis malæ mulieri.* Et Mim: *Mala vxore pœna nulla acerbior.* Nec ab his dissentit D. Ambrosius: *Magna animæ amaritudo est in domo vxor tristis.* Quid Eccle: 28. dicit? *Non est caput nequius super caput colubri, & non est ira super iram mulieris. Commorari leoni & draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequam. Nequitia mulieris immutat faciem eius, & obcæcabit vultum suum tanquam vrsus, & quasi succum ostendet in medio proximorum. Ingemuit vir eius, & audiens suspirauit modicum.* Vt interim missum faciam Petronium Arbitrum, cuius hæc de muliere extant verba:

Fæmina nulla bona est, quod si bona contigit vlla,
Nescio quo fato res mala bona facta est.

Vnde illud peruulgatum:

Aspide quid peius? Tygris: quid Tygride? Dæmon.
Dæmone quid? Mulier: quid Muliere? nihil.

Cui consonat illud Eccle: 7. *Virum de mille vnum reperi: mulierem ex omnibus non inueni.* Quo fit, vt multi, cùm superent dæmonem, superentur à mulieribus. Vnde ait quidam:

Adam, Samsonem, Petrum, Dauidem, Salomonem
Decepit mulier: quis modò tutus erit?

O malum summum, & acutissimum telum Diaboli mulier. O malū omni malo peius mulier mala. O malum intolerabile, vipera irremediabi-

mediabilis, venenum insanabile, mulier mala. Auguror itaque, proximo anno, & aliis sequentibus, non fore fidas maritis suis, nedum amasiis. Viros quidem in ore, amasios in corde gestabunt: Anima autem plus est, vbi amat, quàm vbi animat, illudque Catulli completum iri:

Mulier cupido quod dicit amanti,
In vento, & rapidâ scribere oportet aquâ. Hinc quidam,
Non est in speculo res quæ speculatur in illo:
Apparet, & non est in muliere fides.

Hæc dicta velim intelligi tantùm de malis mulieribus: nam de bonis (quę sunt albo coruo rariores) nihil hoc loco dico, quæ etiam ipsi mihi, si quid bene fecerint, placent. Ne itaq; turbentur, sed bono animo sint, meque se tacitè laudare, & prædicare semper existiment, & postea integris libris laudaturum sciant. Quî enim fieri potest, vt bonũ vituperem? præsertim cùm etiam in sacris literis optimæ matronæ, multis nominibus celebrentur. Et primò quidem Eccle: 26. *Fundamenta æterna super petram solidam, & mandata Dei in corde mulieris sanctæ.* Et Prouerb. 12. *Mulier diligens corona est viro suo, & putredo in ossibus eius, qui confusione res dignas gerit.* Deinde Eccle: 9. *Beatus qui habitat cum muliere sensata.* Et 26. *Mulieris bonæ beatus vir: nam numerus dierum eius conduplicatur. Mulier fortis oblectat virum suum, & annos vitæ illius in pace implebit. Pars bona mulier bona, in parte bona timentium Deum, dabitur viro pro factis suis.* Tandem Prouerb: 18. *Qui inuenit mulierem bonam, inuenit bonum, & hauriet iucunditatem à Domino.* Etenim (vt est Prou: 26.) *sicut Sol oriens in mundo in altissimis Dei: sic mulier prudens in ornamentum domus suæ.* Vnam verò præcipuè Dei sobolẽ & creaturam ab his interim excipio, quæ iam est bona; neq; nobis (nobis inquam) qui sumus Arcades ambo virtutum, castè displicet. Sit ergo hoc in æternam eius memoriam testimonium, & monimentum virtutis. Nomen Virginis Sapientia; cui hæc dare, atque dicare libuit. Hanc enim ob illius præstantiam, formositatem diligo, hanc amo, sed & propter eius Animum Mitem, quem suauissimè diligentissimeque colo & obseruo, tueor ac veneror. Cum hac viuere, cum hac mori cupio, & exopto; sed cum Sapientia, Cæteras contemno, ac reformido, innixus authoritate sacræ scripturæ, Prouerb: 7: *Dic Sapientiæ, soror mea es, & Prudentiam voca amicam tuam, vt custodiant te à muliere extranea, & ab aliena, quæ verba sua dulcia facit.*

Vaticinium ex Sphygmica arte desumptum, quo arcana suspectarum mulierum deteguntur.

SI verò noscere cupis, sitne mulier obnoxia delicto, an immunis, de quo tibi est suspecta, hoc vaticinii loco habeto ex pulsibus. Tange eius arteriam, interea verò temporis perterrefacito ipsam verbis tuis, asseuerando te scire ipsam non esse extra culpam. Si enim deliquit, incidet statim in animi perturbationem, timorem scilicet, vel mœrorem, vel timorem simul cum ira. Eas autem animi affectiones conantur plurimæ celare, sed pulsus detegunt eas, & produnt ipsis inuitis. Fiunt autem pulsus primò parui, languidi; postea inæquales anonymi, iam parui, iam magni, iam celeres, iam tardi, iam crebri, iam rari, iam vehementes, iam languidi, sine vllo ordine. Perseuerat autem ea pulsuum inæqualitas, & ataxia aliquousque, nec citò disperit. Quare repetitis vicibus, iterum atque iterum tangenda est arteria mulieris, vt scias, citòne sedetur pulsuũ inæqualitas, & ordinis perturbatio. Sunt enim nõnullæ naturâ timidæ, quę ob quascunq; etiam leuissimas occasiones expauescunt, licèt sint innoxiæ. Sed talibus citò desinunt pulsuum innouationes, & sicut ex abrupto incipiunt, ita repentè pereunt: illis verò lentè, quæ culpæ sunt obnoxiæ. Hoc modo Iosephus Struthius Posnanień Medicus, circa annum D. 1555. ex pulsu vxorem cuiusdam viri Nobilis correptam fuisse amore iuuenis adulteri cognouit. Cùm enim assideret quadam die ei fæminæ, cæpit de industria percunctari res plurimas ab ea, quarum cognitio ad curandam eam (nam maritus eius medendi causa in febre curæ eius eam commiserat peregrè proficiscens) videbatur esse necessaria: interim verò manum eius attrectabat, & tangebat arteriam interpollatim. Insinuauit etiam mentionem multorum hominum coram ipsa, quos nominatim recensebat. Quum verò inter cæteros nominauit eum, quem ipsa deperibat, cæpit illico pulsus variari, ac ex naturali fieri multò minor, celerior, crebrior, & languidior, sed in iis omnibus inæqualiter, commutans sine vllo ordine, pulsus paruos in magnos, debiles in languidos, & vicissim hos in illos: similiter & celeres in tardiores, crebriores in rariores, & è contra. Perseuerauit ea pulsuum immutatio aliquousque, nec citò desiit. At ille tunc coniectura est assequutus, illum ipsum fuisse eius adulterum, ad cuius com-

memora-

memorationem ipsa tantùm expauit, & pulsus perturbauit: quod non contigit aliâs, dum aliorum iuuenum, præter adulterum, mentionem faceret. Talem autem pulsum in ea reperit ad recordationem sui adulteri, qualis fit in timore, dum ei repugnat ratio, & facit hominem anxium, & distractum. Hoc secretum tibi qui legis valde vsui fore non ignores, si de eo mulierem omnem celaueris.

Vaticinia notatu digna de Nouerca.

NOn licuit mihi in meis vaticiniis, sicco (vt aiunt) pede Nouercas transire, ne, si fortè se contemni à me arbitrarentur, iniquo erga me animo futuris annis sint, cùm etiam illæ de nobis, quibus eas aliquando habere contingit, similiter mereantur. Nemo autem mirabitur, Nouercam peiorem esse pessima quauis muliere, qui ea, quæ paulò superiùs de mulieribus in communi literis mandaui, perspecta habeat. Nam præter id, quòd sit mulier, est etiam Nouerca. Itaque cùm binas causas habeat suæ peruersæ malitiæ, quid mirùm est esse eam improbam? Imò verò, si quando bona est, obliuiscitur naturæ suæ duplicis. Sed ne ei facere iniuriam videar, si nimirum rem nudis verbis prolatam, certis & euidentibus rationibus, & argumentis non comprobauero, in gratiam illius, proferam in lucē de illa antiquorum præsentissima testimonia. Neque enim veteres illi viri, benigniores vnquam erga se Nouercas experti fuerunt. Sic namque de sua inquit Tragædus Seneca:

Tulimus sæuæ iussa Nouercæ,
Hostilem animum, vultusq; truces.

Virgilius quoque non absimile de sua scriptum reliquit:

Est mihi namq; domi Pater, est iniusta Nouerca.

Quinetiam idem ipse Virgilius, non aliter atque de veneficis & incantatricibus sentit, dum priuignis hanc præparat, contra illarum venena & incantationes, medicinam:

Media fert tristes succos, tardumq; saporem
Felicis mali: quo non præstantius vllum,
Pocula si quando sæuæ infecère Nouercæ,
Miscueruntq; herbas, & non innoxia verba.

Neq; etiam ab hoc dissentit Ouidius ingeniosus Poëta:

Lurida terribiles miscent aconita Nouercæ.

Cui Sententiæ assentit & Euripides, qui eam cum horrida vipera confert: *Inimica consequens Nouerca liberis prius genitis, vipera nihilo clementior est.* Et vt multa in pauca contraham, illud solùm documento

esse potest, quanto odio prosequantur nouercæ suos priuignos, quod passim ab Authoribus vsurpatur. Hi enim quando volunt exprimere acerbitatem & atrocitatem odij illarum, dicere consueuerunt: *Odium nouercale:* quemadmodum etiam dicitur: *Odium vatinianum*, quo nullum videbatur esse crudelius: *Et nouercari* verbum quid aliud sonat apud Latinos, quàm more Nouercarum agere: hoc est, malignè & inimicissimè: Etenim Nouercæ ferè omnes, odio quodam fatali prosequuntur Priuignos: Nec aliam credo causam fuisse, quod Aphtonius Sophista non permiserit deflere mortem Nouercarum, sed potiùs tunc maximè gaudere, lætari, & exultare præceperit, cuius verba subijcere mihi placuit:

Rideatur qui ad tumulum Nouercæ fuerit lachrymatus.

Quæ omnia cùm ita se habeant, videant obsecro patres, quibus est animus ad secundas nuptias, post defunctam vita matrem, transire, an filiis pro perca scorpius, pro charissima matre, Nouerca sit danda. Hoc enim ne antiquis quidem illis vnquam placuit, vt hac de re non ineleganter Euripides:

Nunquam duplicia connubia laudauero mortalium, nec binas matres habentes liberos. Quid ita? Quoniam vt ille ait:

Nouercæ priuignis semper malum, neq; amantes
Saluant, Phædrum inspice & Hippolytum.

Hæc velim intelligi de omnibus in genere Nouercis, vnâ excepta, si est aliqua bona. Quapropter ego, cùm mihi mors implacabilis, mors inexorabilis, mors erga omnes ferreum cor gerens, matrem eripuisset, summis precibus à Patre meo petii, vt faceret, ne per suas nuptias, experirer beneuolentiam alterius matris: verebar enim nimis eius naturam, & pessimos mores. Nam si mulierem, quæ suæ malitiæ vnicam tantùm, quòd sit nimirum mulier, habet causam, ferre non possum, quo animo possem Nouercam, quæ duplicem, quòd scilicet & mulier sit, & Nouerca? Ex his itaque auguror, omnibus sequẽtibus annis, Nouercas benignas & beneuolas fore suis priuignis, si nullæ erunt. Nam, vt superiùs dixi, non nisi sublata causa, tollitur effectus. Quippe nolentes volentes priuignos odio habebunt. Quoniam quod fatale est, necessarium quoque esse putandum est. Ne ergo mihi postea blãdiatur Nouerca. Hæc sunt pulchra valde de Nouercis scienda, quicunq; legis ea Domine, quibus doctior fias. Quo ergo iustum & verum laborem meum præmio decorabis? Satis mihi erit, si hæc quæ de Nouercis diligenter collegi, atque posteritati scripta reliqui,

liqui, per te nesciant Nouercæ: semper enim verum esse ratus sum il-
lud prouerbium: *Noli irritare crabrones*. Quod si feceris, & ego sem-
per tutus ero ab illarum incantationibus, & tu maiora eaque meliora
in dies à me expectabis. Ita fac & sapies. Quod verò attinet bonas
Nouercas, ne tumultuatim mihi irascantur omnes, non nego pos-
se esse aliquam bonam, dummodò ipsa velit. Sed *Naturam furcâ pellas,
tamen vsque recurret*.

De veris Politicis.

PRoximis annis instabit genus hominum, qui vocantur Politici. Horum mores, si verè Politici debebunt dici, eiusmodi erunt in templo. Nam aliis in locis iam illi ipsi scient per se, quid facere eos oporteat. Quando non habebit alter illorum quid domi agat, die præsertim festo, conferet se in templum, atque ibi si se signo sanctæ Crucis muniuerit, satis erit. Orationem verò Dominicam committet Monachis, vetulis, & senibus; aliquando etiam semel tantùm eam recitare poterit, si voluerit, & quidem non flexis genibus, vel sanè vnico dũtaxat poplite, idque suppositis chirothecis, ne sibi caligas maculet, aut vestem; non aperto capite, ne hyeme ex frigore lædatur, æstate verò supernè puluere respergatur. Præ omnibus enim amanda est munditieș. Vertet autem faciem ad homines, tergum verò ad altare maius: siquidem etiam homines sunt honorandi; præcipuè verò honestæ matronæ, aut elegantes Virgines. Præterea vt Politicus aliâs cautus, ita & hîc videat, ne sibi aliquis inimicus quidpiam insidiarum à tergo struat, sicque incautum opprimat, aut certè ne sibi exitus è templo clausis valuis obstruatur. Sed & toto illo tempore, quo adest Diuino officio, miscebit sermones cum aliquo sibi simili, quem inter tot homines haud difficile erit prudenti Politico inuenire, etiamsi aliquando ex industria per totum templũ quærendus sit, vel secum propter certitudinem adducendus, causâ deuotionis: est enim pium opus. Et quoniam *Nauita* (vt bene dicit quidam Poeta) *de ventis, de tauris narrat arator*, Cur non etiam Politicus dicet de chartis lusoriis, de hesternis choreis, poculis, mulieribus, adulteriis, & id genus aliis, quæcunque sibi sunt propria, ne videatur esse nimis rudis & barbarus, aut quod peius est, bos mutus, si taciturnitatem seruet. Omnino enim meminisse debet id quod à nostris hominibus sæpissimè vsurpatur, iamque in prouerbij cõsuetudinem venit;

mentiri

Mentiri, adulari, vanaq; fari,
Hæc qui nescit, frustra in aula senescit. Dum tamen eleuatur diuinissimum Sacramentum Corporis Christi, interrumpent parumper sermones suos, illudque, quasi quid noui agatur, diducto ore, veluti admirabundi, oculis intentis, audacter aspicient. Sin verò idem venerabile Sacramentum præterire Politico contigerit, recta ibit, aperto tantùm capite ex more suo, & non flectet genua, sed potiùs si à latere, vel tergo viderit (quod sibi diligenter obseruandum erit) aliquem suum amicum, socium, vel certè formosam mulierem, maximè vero notam, salutabit honorificè, flexo poplite, ne quid deesse videatur Politici suæ, moribusque honestis. Cùm autem fulminauerit aliquis Concionator contra mores tuos Politicos, qualia sunt periuria, comessationes, ebrietates, aleæ, blasphemiæ, adulteria, & similia, admurmurabis quoque ei vicissim, dicesq; Sacerdotem nugari, tanquam malè moratum, inhumanum, & eum qui potiùs rusticis, & idiotis debeat prædicare, quàm Politicis, & prudentibus viris; hoc idem reuersus domum ad mensam in præsentia plurium confirmabis. Imò si fuerit Parochus tuus, etiam obiurgabis, ne posthac audeat tam grauem personam tuam non honorare Nonnunquam è re sua Politici esse censebunt, per totam Missam & concionem in conspectu omnis populi de rebus magnis, Reipub. vtilibus, disserere, vt qui viderint, dicant, eos solos esse adeò sapientes, vt iam non indigeant doctrinâ Sacerdotis, vel non esse, vt cætetos, ignaros, vtpote qui semper ex tempore possit aliquid nõ vulgare dicere. Aliquando etiam dormire laus est. Erunt enim qui te demonstrabunt digito, & dicent: Hic, si non esset tractatione magnarum rerum Reipub. fatigatus, non dormiret: quamuis fortè reperientur, qui hesternam crapulam te edormire contendent. Sed hi non sunt audiendi Politico, tanquam simplices. Exeundi è templo mos erit: circumspicere diligentissimè quoquouersum, non imaginem crucifixi, aut alicuius Diui, ad cuius imitationem mores, vitamque formet; sed imagines viuas fæminarum, omnium formosarum, ad id iam apprimè serico, & monilibus, facieque exporrectâ, & variis vnguentis illitâ, instructarum, quibus oblectetur, & ad lasciuiam incitetur. Ad pulsum itidem matutinum, meridianum, vespertinum, turpe erit Politico, maximè verò si tunc accumbat mensæ, aliudué quid agat, salutare Sãctissimam Dei genitricem MARIAM, orareque vt per suam intercessionem, & Filii Christi IESV merita, gloriæ atque diuitiarum re-

rum re-

rum regni cæleſtis dignus efficiatur, ne, ſi fortè rideatur ab aulicis, ſplendori nominis ſui aliquid decedere videatur. Melius eſt enim, (ſi, veluti debemus, credimus ſacris literis) nomen bonum, quàm diuitiæ multæ. Vel certè occupatus tractatione rerum agendarum, colloquiis mulierculárum, & id genus aliis, non parui, ſcilicet, momenti, differre poterit hanc deuotionem, ſibi minimè gratam, &, vt vaticinor, inimicam futuram, in tempus aliud, quod nunquam in vita habiturus eſt ille: Multa, & magna incommoda dilatione temporis euitat prudens. Confiteri quoque peccata ſua debet Politicus adminimùm ſemel in anno, non quòd doleat de illis commiſſis, ſed ne omnium peſſimus, vel Hæreticus, vel atheos eſſe reputetur: Qui enim famam ſuam negligit (inquit Sapiens) homicida eſt. Quamuis hoc grauius ei videri debet (vtpote minimè aſſueto) quàm ad malam crucem duci. Si verò non fuerit confeſſus ad feſtum Paſchæ, vt euadat linguam hominum, debet vouere ſe locum aliquem ſanctum viſitaturum, atque Częſtochouiam, vel ad Caluariam, vel ad ſanctã, ſeu malam crucem peregrinaturum, ibique pro omnibus peccatis ſuis ſatisfacturum. Cum verò confitetur peccata ſua, & à Sacerdote interrogatur, emendaturus ne ſit vitam ſuam? Reſpondebit ſe emendaturũ, non quidem reipſa, aut opere, ſed verbis; at hæc poſtrema verba caueat ore proferre: hæc enim pænitentia ſufficit Politico. Proprio verò Sacerdoti ſeu Parocho confiteri peccata, non eſt Politici, ſed alicuius alterius ſtupidi hominis, propterea, quia maiorem pudorem incuterent, qui eſt, & fuit ſemper alienus à Politico, quem pudere, ipſe eſt pudor. Quod ſi tamen aliquando id in Parochiali Eccleſia facere viſum fuerit, accerſetur Cõfeſſarius Monachus, vel alius aduena Sacerdos, vel etiã in huius defectu, eoque maximo, Vicarius, cœcus, ſurdus, vel minùs doctus, quàm ipſe Paſtor. Quo etenim exquiſitiùs, & perfectiùs examinata & diſcuſſa, atque intellecta fuerint peccata, eò quoque grauior pænitentia, capitalis hoſtis Politicæ vitæ, ſperanda eſt. Hactenus rudi (vt aiunt) Minerua, tantùm deuotionem verorum, & non fictorum Politicorum, & ea quæ in templo ab iis fieri ſolent, attingere mihi libuit. Reliqua volens ac prudens omitto, quæ libellus iſte paruus nullo modo capere poſſet.

De veris Philoſophis.

OMne sæculum vetus, medium, nostrum, vidit Philosophos minùs rectè philosophatos. Iam annis sequentibus, non astris, sed scientiâ, & assuetudine fauente, Verum genus Philosophorum prodibit, idque triplex. Primum Diogenem Cynicum, Timonemue Mysanthropum referentium. Nam ob suam tetricitatem, atque naturam terrenæ complexionis, chartis impallescentes, hominũ consortia fugient; sique in publicum eos contigerit exire, id facient demisso vultu, corrugatâ facie, capillis intonsis, veste impexâ, calceamentis squallore sordium obsitis, capite nulli aperto: Etenim Philosophia, seu sapientia, cùm sit scientia altissimarum causarum, hæc, quæ minoris sunt momenti, contemnit, & abiicit. In colloquio erũt muti: quia sapientis est tacere. Nonnulli breues, & simplices, apertique: siquidem sapientia est contemplatio veritatis. In conuiuiis rarissimi, principioque conuiuii temperantes, at postquàm virtus vino incaluit, in verbis rudibus, & haud sanè honestis laxiores: in poculis plenè vno spiritu exhauriendis alacriores, & potentes, non item in retinendis robusti: nam vera Philosophia omne superfluum odit, ac expellit. Horum officium erit non iuuentutem instruere, & formare ad augendum, aut tuendum bonum publicum: non vitia ex animis euellere, virtutesque inserere: non pietatis veræ semina iacere: verùm de Ponte Asinino, item Entitatibus, Quidditatibus, Materialitatibus, Formalitatibus disputare. cumque omnia alâ ingenij sui peruolarint, omnia se fecisse, cùm nihil fecerint, putare, seque supra alios efferre: quoniam sapientia sese effert supra omnia humana. Secundum genus Philosophorum popularem auram sua mundicie captantium. Quippe istis nihil erit molestius, quàm vnicam domi suæ exigere horulam, nihil dulcius, quàm in publicum prodire, idque vultu elato, fronte erectâ, genis vnguento illitis, capillis in nodos contortis, erectisq;, veste etiã minutissimo puluere vacuâ, & moscho, seu alio odorum genere, perfusâ, collari in humeros vsque deposito, seu exposito, manu læuigatâ, calceamentis recentibus, & stridentibus: scilicet Philosophia munda, omnia munda exposcit. Eorum erit omnes vrbis plateas vt videantur, lustrare, atque etiã ædes cauponarias; ex iisque frequentes internuncios ad virgines mittere, easdem frequentiùs in diem (si vel semel aliquam elegantioris formæ viderint) inuisere, etiamsi plerique non libenter ab ipsis videantur. Hinc erit, vt nulla conuiuia, nullæ cauponæ absque illis sint futuræ. Multi enim non inuitati, vel saltem ab externis ancillis clam rogati, præter

hospitiis

hospitis mentem talibus sese immiscebunt, noctesque in ijs agent insomnes. Nonnulli etiam quicquid habuerint in commessationibus cum peruerso genere vulgi absument. Nec iam in mare pecuniam, vt Democritus, sed in vinum abijcient. Non amicis, vt Anaxagoras, sed prostitutis, & luxuriæ tribuent, ita vt omnibus denudentur, & omnia sua secum, vt Bias Prienæus, circumferant: Quoniam Philosophia naturæ accommodata, paucis, aut seipsa contenta est. Choreas continenter agent, compotitabunt, ac in poculis Lacydem Cyrenæum, aut Arcesilaum, ob nimiam potationem maturè extinctos, imitabuntur: nempe Philosophia imitatione Philosophorum nititur. Quod si ipsorum constantiam & fidem probare volueris in amore virginum, chorearumque, & vini, si dixeris, vt vel vnum in talia exponant nummum, confestim fugient, & si priùs biberint bene, cùm non sint soluendo, irascentur, & de obolo, inter se, aut cum œnopola, digladiabuntur. Et verò vt copiosè bibant, & alteri conuiuanti præpedient: nonnunquam sponte, idque extra conueniens tempus, cum Musicis suis venient, domesticos silere iubebũt, vt omninò quicquid alter pecunia sua struxerit, sibi beneuolentiæ id totum vendicent. Plerique cùm multarum capiantur forma mulierum, singulas in singulos dies vtroque tempore, vt solent Medici ægrotos, lustrabunt; hinc etiam minus gratiæ ac amoris, imò & fidei apud eas habebunt. Molliter cubabunt, ociabuntur, raròque aut nunquam libros grauissimorum authorum legent, aut videbunt, optimam tamen sufficientem, atque cultam, & purgatam librorum copiam habebunt. Quod si contigerit eos aliquando quempiam Authorem legere, semel id tantùm, idque breuissimè, facient, nec amplius in eo opellam consument, sed alium, proinde vt primum, tractabunt. Iam si disputantes videris, mutos appellabis, qui nuper inter pocula grauissimi habebantur Oratores, & subtilissimi Philosophi. Ac denique, vt alia multa taceam, omnibus dormientibus, clamoribus ciuitatem replebunt, grassabuntur, continuas agent in vicis, & plateis excubias: namque Philosophia, cùm sit magnum bonum, & vinculum, atq; custos humanæ societatis, pro omnibus semper inuigilat.

Tertium denique genus Philosophorum erit, Gnathonem illum Terentianum exprimentium, & omnia ad se attrahentium: quippe illud seruabunt:

> *Negat quis, nego, ait, aio: postremò imperaui egomet mihi:*
> *Omnia assentari,*

Atque sic blanditiis

mollites

molliter in aures hominum influent: quia ad alterius non modò sensum ac voluntatem, sed etiam vultum, atque nutum conuertentur. Hinc nulla absque illis erit Regia, nulla Principum aula, nulla domus publica ac priuata, nulla comitia, consilia, iudicia, nulla testamenta: Etenim Philosophia bonum diuinitus datum in omnia se diffundit, omnibus se communicat, omnibus prospicit, ac cauet. Præterea ipsorum erit cursitare per vrbem, suis persuasiunculis potissimùm mulierculas mulcere, cùm ipsis etiam in templis publicè colloqui, viduas aut virgines orbas parentibus solari: Omnium vera consolatrix est Philosophia. Deinde cælum suadere, infernumque dissuadere, appositione sibi auri vel argenti, prædiorumque, in spem emendationis vitæ: quia Philosophia est expultrix vitiorum, & auctrix virtutum. Insuper improbis frequenter prodesse, obesse probis. Et sanè omnia ferè ab hominibus etiam magnis emungere, sicque pecuniam corradere, ac opes, & tecta magnifica extruere: Sapientia nimirum in altis inhabitat, & infima despicit. Multa & magna à magnis viris expetent, & obtinebunt haud difficulter. Quisquis es vita tale genus Philosophorum: nam postquam te deglubeirnt, negligent: siquidem Philosophia est gratia suiipsius, non propter aliud. Et ob id ipsum etiam iuuentutem instruent, non vt bonum publicum forment, sed vt eam olim sibi fauturam, vsuique futuram deuinciant. Deniq; plura hîc, & grauiora cogor silere: si quispiam honores, & dignitates ambiuerit, nequaquam, nisi per eos, poterit assequi: quoniam Philosophia non sola dũtaxat est digna, verùm etiã eos dignos efficit, quos complexa est. Numen supremum in omnia potens, illud triplex genus Philosophorum dispellat, dissipet, tollat, aut corrigat, candidè oramus.

De Pseudopoëtis.

PRodibit quoq; hac tempestate nugacissimum genus hominum scribendis versiculis assuetum, ocium & ignauiam, omnium nequitiarum parentem, amplectens. Ars hæc erit esuriens, semperque famelica: Siquidem tanquam mures, alienum panem artis istius professores comedent, in hoc consenescent, & misera egestate prementur. Ficta equidem non possunt esse vera, ergo nec præmio vllo afficienda: Quocirca passim de illis omnes iactabunt illud vulgatum dicterium:

Viuunt

Viuunt carmine insani Poëtæ,
Si nugas adimas, fame peribunt.
His mendatia sunt opes, & aurum,
Fingunt quæq; volunt, putantq; palmam,
Mentiri bene, gloriosiorem.

Sed cùm inquit D. August. Mentiri etiam pro honore Dei non licere, quid balatrones isti dicent? quo pacto technas suas excusabunt? Itaque quia peccant tam enormiter, perpetua infamia punientur, & nunquam ditescere poterunt, id certius oraculis vatũ habeant. Hinc Iustiniani Imperatoris institutum multi acceptabunt, & nulla prorsus immunitate eos dignabuntur; Probissimi quique cauillatoriam Pòësim, tanquam mendaciorum parentem, aspernabuntur, & monstra hæc portentosa, atque Chimærica, cane peius & angue vitabunt. Mali tamen quique, & perditissimis moribus homines, eos in deliciis habebunt, eò quòd adulari, & omnia cum mirifica assentatione dicere eis soleant. Eorum siquidem studium erit, nihil sani dicere, sed nugosis versiculis stultis auribus cantillare, & fabularum inuolucris perstrepere, & fumo exponere, atque aura populari omnia venari: nescio quam, inter ineptias suas, & fabulas, cum Tithonis cicadis, Lyciorum ranis, & Myrmidonum formicis, polliceri audebunt gloriam, & nominis immortalitatem, ac dicere:

Viuite felices, si quid mea carmina possunt,
Mortales, nulla mihi semper laude tacendi,
Nulla dies vnquam memori vos eximet æuo.

Agè verò, ne fortè quis ambigat omnes Poëtas esse fugiendos, facio distinctionem. Poetæ triplices sunt: Optimi, Medii, & Infimi. Optimi sunt, qui optimè instructi, & ab ipsa natura informati, ad diuina quæque excogitanda, & verbis patefacienda, apti nati sunt: quales erant antiquissimi illi Vates, & verè diuini Poetæ, Promethæus, Linus, Musæus, Orpheus, Hesiodus, Homerus, à quibus tota Philosophia profecta est, Plutarcho teste: qui ideò & Theologi dicti fuerunt, quòd de cælo hausisse doctrinam visi fuerint, & inuolucris doctissimis, atque subtilissimis diuina mysteria, multo lepore, & ornatu operta, posteritati reliquissent. Et Aristoteles inquit, omnes Philosophorum sectas à venerando illo sene Homero principium suum sumpsisse. Quid enim ille non habet in suis libris? quem non instruit? quem non informat? Militem, Regem, Ciuem, Oratorem, Iuriscon_sultum, Iudicem, & omnia genera hominum planè ad vnguem expri

mit, & docet. Cuius opera in tanto honore apud Alexandrum Magnum Macedoniæ Regem fuêre, vt dum inter spolia Darij allata illi esset theca gemmis distincta, & auro, in eam Homeri Iliada reponere non dubitauerit. Non iniuria igitur post mortem Homeri 7. vrbes certabant, Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Chios, Argos, Athenæ: Omnes enim apud se retinere volebant, omnes eius cadauer habere conabantur. De talibus Poëtis nihil ego ad præsens loquor: salua sit eorum fama, salua dignitas, & nominis decus in sempiternũ vigeat, crescat, amplificetur.

Medij autem Poetæ sunt, qui vtcunque à natura propensi sunt ad bonas artes pertractandas, sed non nisi graui labore, & studio ingenti seipsos frangentes, ad cudenda carmina accedunt: dies illi noctesque sudare, algere, multa pati debent, antequam aliquid ad communem vsum fructumque conferant. Hinc more vrsæ fœtus suos lambentis, carmina edere dicentur, qui Publio Virgilio Maroni, similes esse voluerint. Tales Poetæ non tam naturâ, quàm imitatione & assiduâ edocti exercitatione, viuent in hominum celebritate. Labor enim improbus omnia efficit; Et tempus fert omnia, vt inquit Poeta. Proinde neque de his mihi in præsenti est negotium: Digni enim sunt, quos fama canat, & admiretur. Nam quis nescit olim theatra & amphitheatra, augustissima illa homiũ ædificia, non Philosophis, non Iurisconsultis, non Medicis, non Rhetoribus, non Mathematicis, non Theologis, sed ipsis Poëtarum fabulis enarrandis, ingentibus sumptibus extructa fuisse? Hinc & Philosophi illi antiqui Philomyti, id est, fabularum studiosi erant appellati, de quibus Firmianus plura. Nam & honore amplissimo, & diuitijs abundare valent eiusmodi viri: Auctus erat fortunis Virgilius, Horatius, & in hac Academia Georgius Vigilantius Samboritanus, & in Zamosciana Acad: Simon Simonides multas & amplas habet facultates, vt scimus omnes. Cuius carmen amat, quicunq; carmine digna gerit.

Infimi Poëtæ sunt, qui nullam artem, nullas naturæ dotes habentes, aliena furantur, & pro suo fætu genuino vsurpant, de his mihi in præsenti negocio sermo est: hos mea spectat oratio. Sequentibus igitur annis monstrosè mentiri, maledicere, antiqua pro nouis vendicare, scommatibus rodere alios, erit eis commune. Tempus omni auro preciosius frustra perdent, nugas tractabunt, & pro doctrinis Reip. conferentibus vsurpabunt, lucris, tanquam vultures vel corui cadaueribus, inhiabunt, dolis malis circumuenient, instar psittaci vel

gracculi

gracculi salutabunt obuios, excipientque gratulatiunculis, aliunde transscriptis, ab exteris nationibus Magnates, & insignes heroas redeuntes: pecuniam inde corradent, & in omnes luxuriæ artes profundent: officium suum omnibus paratum iactabunt, & temerè se rebus minimè decentibus sponte obtrudent. In Academiam nunquã discendi, nisi suspiciendi gratia venient: multas ex fenestris & lapideis sententias trasferent, & typis mandabunt: cum scortis inhabitabunt, palliati incedent tanquam Doctores aliqui, vt suam scientiam iactent eò vberiùs, quidam etiam curtati, quidam obdarti tanquam de ganeorũ nido prodibunt, & spoliare cùm non possint aliter, versiculis factis spoliabunt, latronibus, nocturnis grassatoribus, vespertilionibus, noctuis, bubonibus, ganeonibus, & nescio cui fæci hominum sese immiscebunt, fortè ideò quia excogitare debent modum Poëtæ, quo à MVSIS & Charitibus adamentur. Multi non sua carmina dedicabunt multis, verùmtamen non celebrabunt eos, sed deformabunt: Nam ab illaudato viro laudari maius est vituperium Quocirca qui à talibus Pseudopoëtis pöëmata suscipient, erunt causa sui & illorum mali, nam fouendo illorum nequitiam ad turpem eos ignauiam prouocabunt. Si enim paupertate premerentur, nec haberent vnde viuant, vtiq; de modo vitam instituendo tempestiuè cogitarent, & Cleantem illum imitantes vel in studia honestiora incumberent, vel statum & vitæ conditionem arriperent. Sic autem nec acceptare sacerdotium volẽt, nec monasteriũ ingredi, quòd si ingressi fuerint illico effugient, nec gradus aliquos in literatura cõsequentur: vel si fuerint primos assecuti, secundos respuent, quia laborem fugient. Petulci isti hædi & sordidi Epicuri de grege porci, bene poterunt cuticulam curare, alieno labore veluti circumforanei aliqui institores victitantes. Nulla fides pietasque est eiusmodi nebulonibus, quomodo ergo eis aliquid concredendum? quomodo fama, honor, dignitas, eis committenda? cùm sint excrementa tertij generis Philosophorum, eundem librum multis tribuentes. O grex nequitiæ, ô stupiditatis fons, ô apostatarum antesignani, ô desidiæ & omnis ignauiæ sentina, ô vorago & lerna malorum omnium, quæ intra sacratissima Academiæ spatia commorantes docti, & literati viri perferunt, & patiuntur propter vos? Siccine vos insensati canes, nec timor Dei, nec pudor naturæ humanæ conueniens, (sus enim fætida pudore suffundi non potest) nec literarum splendor, nec temporis inæstimabilis iactura, ad amænissimos & fragrantissimos Hesperi-

dum

dum hortos ac floridissimos virtutum agros poterit euocare? Resipi-
scite tandem, antequam vltra Garamantas & Indos protrudamini, moneo, iubeo, cupio.

De Iudicibus & Causidicis.

MIraris cur tot sint Iudices? Quia etiam tot leges, vt illis legendis decem iustæ vitæ vix sufficiant. Hi verò an omnes iustè iudicent, me tacente, docet exemplum. Prætoris taurus in Rustici cuiusdam tenuis pascua transiliens, vaccam eius cornibus occiderat. Qui damnum acceperat, vel in hac re rusticus non sapiens, prætorem adijt, & impunitate loquendi ex more datâ: Prætor (inquit) meus taurus tuam vaccam cornibus petijt, atque occidit, quid iuris? Ille incunctanter: Quid aliud (inquit) nisi vt vaccæ damnum mihi tauri nomine præstes, aut taurum, si mauis, noxæ dedas. Imò, inquit rusticus, ignosces imperitiæ meæ, nam lingua lapsus sum, præposterè causam proposui: quin potiùs tuus taurus meam interfecit vaccam. Tum Prætor nimiùm impudens: Isthæc, inquit alia res est. Quod cùm ita sit, neq; iustiores esse futuros quosdam sequentibus annis crediderim, siquidem his succedent nonnulli, qui vel ira, vel cupiditate, vel metu, vel gratia, vel falsa aliqua existimatione corrupti, primo sese totos, deinde aliorum substantias perdent. Hoc de malis tantùm Iudicibus. Sed tamen adhuc non sumus tuti. Nam instabunt etiam quidam Causidici, qui ne fame pereant, lites quærent, semina earum vbique spargent, mouebunt, augebunt detorquendis legibus, & controuersias malent constituere, quam tollere: idq; eis eò erit factu promptius, quòd legũ obscuritas ansam prauis hominibus præbebit maiorẽ inflectendi eas quò voluerint, & differrent lites, in longissimum tempus, vel indiẽ iudicij, vt vberior eis lucrandi spes affulgeat: Ita breui tempore quæ erant facilia & liquida, inuoluta reddentur omnia, & perplexa. Idcirco quondã ille Matthias Rex Pannoniæ, huic malo volens occurrere, Causidicos omnes regni finibus iussit excedere. Quod ego nostris nunquam euenturum esse vaticinor, cùm eos longè abesse ab illorum veterum peruersis moribus videam.

De Mercatoribus.

QVandoquidem Mercatores alij Ethnici, alij Christiani: primò quales Ethnici vsq; ad consummationem sæculi sint futuri

exponam

exponam: Deinde verò si aliqui Christiani voluerint quoq; mercaturam exercere, quid faccere eis conueniat paucis admonebo. Ethnici itaq; non tantopere virtuti, vt pecuniæ studebunt: quilibet enim attentus ad rem, quilibet rerum habendarum cupiditate tenebitur. Cauebunt omnes illud: *In quali te video panno, in tali te colloco scamno.* Idcirco paupertatis onus patienter ferre recusabunt, debitum laborem cane peius & angue fugientes. Passim illud, & dicto, & facto comprobabunt, quod Pöeta inquit:

O ciues, ciues, quærenda pecunia primùm,

Virtus post nummos. Idcirco etiam mercatorum genus in bonorum numero, & hominum celebritate roponitur. Cùm tamen Cic: in 3. lib. de Rep. dicat: Antiquitus nihil fuisse mercatoribus abiectius, nihil vilius, nihil sordidius, eò quod turpi lucro supra modum, cùm alterius detrimento, omnes passim inhient. Recte quidã: *Negotiatores,* inquit, *nihil habent sacrum præter vnum pecuniæ studium, cui se totos, ceu Deo, consecrarunt, hoc pietatem, hoc amicitiam, hoc honestum, hoc famam, hoc diuina pariter & humana metiuntur, reliqua nugæ.* Quid enim mercatores, non audent tentare? vt dolis ac fallacijs suas crumenas dilatare, & facultates amplificare valeant? Sæpè, imò semper præ foribus sedentes, grauiore labore posthabito, doctè in emendo vendendoq;, incredibilibus astutijs hospitum ementiumque thecas exhauriunt, & emungunt. Sollicitis computant articulis, quid vtilitatis & quantùm illis accrescat nihil laborantibus, sed ocio perpetuo torpescentibus. Apud Romanos, Lacedæmonios, & Thebanos contra Mercatores lex fuit lata eiusmodi, vt nemini illorum Reip. muneribus præesse liceret, quòd priuato magis quàm publico bono soleant inseruire. Etenim in Mercatura & nundinatione optimè exercitati, omnibus ciuibus Deum sanctosq; obtestando, bona eripere, & in se, veluti aliquæ immensæ voragines, omnia absorbere conarentur. Hic est illorum iustitiæ cultus, hæc pietatis ara. Iamuerò si quispiam eorum ad obtinendum in Rep. Magistratum viam & aditum sibi, per aliquod virtutis, & officij simulachrum, patefacere voluit, ab omni mercatura, & negociatione per decursum decem annorum, tanquam post occisum Patrem, aut violata Superorum numina, abstinere debuit: vt hoc pacto, quæstibus hisce Deorum religionem, veluti contaminatam, abstinendo expiaret. Hinc Arist: inquit, 7. Polit. *Mercatores non esse dignos, qui in Ciuium numerum asscribantur.* Quia huiusmodi vita vilis est admodum, & virtuti penitus aduersa. Nam

Erasm. Roter.

Francis. Petr. de Rep. lib. 1. cap. 8.

quod illis magis familiare est, quàm periurium? & omnis vitæ dissolutio? quid habent suis moribus magis contrarium, ac repugnans, quàm temperantiam? Etenim leui opera ingenti conflatâ nummorum copiâ, in omnem se effundunt viuendi turpitudinem, ita vt vino sese ingurgitantes quotidie, conuiuia lautissima comparent, seséq; totos poculis plenis vno spiritu exhauriendis consecrent ac deuoueant. Rectè D. Chrysostomus: Quemadmodum, inquit, si triticum, aut aliquam frumenti speciem, in cribro dum huc illucq; iactas id, grana omnia paulatim deorsum cadunt, & in fine in cribro nihil remanet, nisi stercus solum: sic & substantia negociatorum, dum vendunt, & veneunt, inter emptionem, & venditionem, minuitur, & in nouissimo nihil illis remanet, nisi peccatum. Quocirca rectè D. August. super Psalm. *Desiderio tuo locum facias diabolo: Ecce enim diabolus proposuit lucrum, & mutuauit ad fraudem, lucrum habere non poteris, nisi fraudem feceris: sed lucrum esca est, fraus laqueus: sic attende escam, vt videas & laqueum, quia lucrum habere non poteris, nisi fraudem feceris: fraudem autem si feceris, capieris.* Audiui nonnullos fuisse, qui criminabantur me hæc de mercatoribus Christianis scripsisse, sed isti omnes procul à vero aberrant. Absit me ita intelligere, namq; de nullo bono viro malè sentire didici: non enim sum ignarus Christianos hæc, de quibus scripsi, vitia Ethnicorum non decere, proinde & nunc excipio illos, & dico liberos per Dei gratiam sequentibus annis futuros ab his vitijs, dummodò ipsi velint, obnoxios verò fore huic malo omnes quidem gentiles, sed præcipuè eos qui hodie habitant in Phœnicia, Ægypto, Babylonia, Cayro, Quinzay. Quodsi tamen Christianorum aliqui reperti fuerint eis similes, non modò hinc excipiendi non sunt, verumetiam deteriores illis habendi. Nunc iam secundo loco, quomodò sit bene, & sine offensione Dei, & proximi, nundinandum. Nemo igitur fortassis etiam Christianorum arcetur à mercatura, modò duas velit obseruare conditiones. Quarum prima, ne plus vel exigat ab eo, qui in contractibus est parùm versatus, vel, si errore aliquo, aut ignorantiâ exposuerit, accipiat, quàm res valet. Secunda, vt videat, ne contra aliquam circumstantiarum peccetur, quæ hoc versiculo comprehenduntur:

In Math. hom. 38.

Quis, Quid, Vbi, Quibus auxilijs, Cur, Quomodo, Quando?

Prima est persona. V. G. Si fuerit Sacerdos, mercaturam exercere non potest: Imo nullus Christianorum, quamuis sit laicus. Memini enim me aliquando legisse illud terribile, ac pertimescendum omnibus

omnibus Christianis Mercatoribus, referente D. Chrys. super Matth. in hæc verba: *Eyciens Iesus vendentes, & ementes de templo, significauit, quòd Mercator* (impius, simoniacus, mercenarius, & caupo circa res ad Ecclesiæ ædificationem, & salutem pertinentes) *nunquam potest Deo placere: & ideò nullus Christianus debet esse Mercator, aut si voluerit esse, proyciatur de Ecclesia.* Cæterùm ego mercatori non inijcio scrupulum, & dubitationem. Legat de contractibus doctissimum libellum R. Patris Iacobi Smiglecki, Doctoris Theologi, è Societate Iesu, Polonico idiomate conscriptum: est optimus. Interim reliqua propositi mei persequor. Secunda, Res: quia sacra, & aliena non est fas vendere: qualia sunt, furto ablata, retenta, inuenta, vel quoquo modo alio iniustè acquisita.

Tertia, Locus: cum prohibitum sit in templo, & cæmiterio nundinari.

Quarta, instrumenta. Reperiuntur siquidem nonnulli, qui vi & armis compellunt aliquos emere ea, quæ nec velint, nec sibi vsui esse futura sciant. Eorum numero ille fuit, qui baculum latro in sylua Parocho Ecclesiæ villæ, dictæ (ni fallor) Boroua, in terra Sandomiriensi, non procul ab oppido Osiek, coacto triginta marcis, Polonicalis monetæ, vendidit: qui baculus in hodiernum vsq; diem ibidem in perpetuam eius rei memoriam, cæterisq; loci illius Pastoribus cautionem, diligentissimè, & religiosissimè in sacrario asseruatur; quem & ego ipse oculis meis, cùm ibi essem, vidi. Non absimile proximè præterito anno ante lapideam, dictam Podbárány, Iudæo contigisse animaduerti. Nam quidam grassator Cracouiensis eò iam minis ac verberibus eundem adduxerat, vt libellum quendam vilem, sibiq; minimè necessarium, caro pretio soluisset, nisi à me depulsus fuisset.

Quinta, Causa: qui etenim non causa victus honesti acquirendi, sed ambitionis, fastus, auaritiæ, luxuriæ, mercatur, impiissimus est.

Sexta, modus. Hic mercatores nullis vnquam verbis enarrandos, & explicandos modos habere solent, quibus astutè vel verbosos quosq; Sophistas, imò, & maximè omnium, ex primo genere Philosophos, haud difficile irretire queant. Nunc, si pannum tibi exhiberi poposceris, primò optimum exponunt, deinde, vbi meliorem rogaueris, si fortè ignores, vel præstantiorem habere credas, pessimum. Nunc si penes te, vtpote hospitem, Prælatum, Canonicum, Præpositum, Parochum, diuitem, nobilem non pauperem, pecu-

 niæ abun-

niæ abundantiam esse subolfecerint, statim cariùs instituunt vendere, quàm alijs. Et quod omnium est insidiosissimum, iam mos admodum peruersus inoleuit, vt quædam linteamina, quasi vela, in suis testudinibus expandant, quibus lumen penè totum auferant, hominesq; bene videntes, faciant parùm videntes, vel potiùs cæcos. Talis dicitur fuisse (teste Cic. 3 offi.) ille Gyges Bæli & Terræ filius. *Is enim cùm palam annuli sui ad palmam conuerterat, à nullo videbatur, ipse autem omnia videbat: idem rursus videbatur, cùm in lucem annulum inuerterat:* Non aliter mercatores, ipsi assueti debiliori lumini, vident: at ego admodùm ægre non possum non ferre, quoties mihi in tenebris serò discendum est bene videre.

Septima, eaq; vltima Circumstantia, Tempus: Siquidem diebus festiuis, & solennibus, non licet merces exponere. Ne te verò ieiunum dimittam, audi meam sententiam. Existimo licitam esse mercaturam, *necessarium est* enim *in omni ciuitate* (vt inquit Philosophus) *aliquid vendi, & aliquid emi*. Neq; demum ab Ecclesia Catholica videmus prohibitam esse. Quod autem tantopere à grauissimis Authoribus, & sanctis Patribus in eam inuehatur, est causa difficultas euitandi peccati in nundinatione: quia (teste Leone Papa) *difficilè est, inter ementis & vendentis commercium, non interuenire peccatum*. Æquè itaq; hæc de mercatoribus scripta SS. Patrum sunt intelligenda, ac illa de diuitibus: quos sacræ literæ prædicant, *difficiliùs posse intrare in regnum Dei, quàm camelum per foramen acus transire*. Æquè enim vtrosque difficilè est effugere peccatum, difficiliùs esse bonos. Quamobrem & ego abusui sum inimicus, ipsam autem per se mercaturam laudo. Quinetiam non parùm fateor me debere illis mercatoribus, qui mecum bene in contractibus agunt. Quare est mihi animus insinuare me in gratiam alicuius optimi viri mercatoris. Iam ille ipse quid velim, facilè, si non modò, postea, idq; breui, intelliget.

De Crepitu ventris.

PRoximo anno, & alijs sequẽtibus vsq; ad consummationẽ sæculi, non erit salubre retinere Mephitim. Idcirco Claudius Imperator, legislator circumspectus, quum periclitatum quendam præ pudore ex continentia reperisset, edictum (vt est Suetonius auctor) edidit, quo venia daretur crepitus ventris emittenti. Et ab illo tempore dum Italorum quispiam crepitat, reliqui omnes assurgunt ei, capita ape-

pita aperiunt, proficereq́; precantur. Neq; tunc minor honor ei exhibetur, quàm nobis dum sternutamus exhiberi solet. Et nō sine causa.

Etenim *Quatuor ex vento veniunt in ventre retento:*
Spasmus, hydrops, colica, & vertigo, hoc res probat ipsa.

Hac de re extat lepidissimum Nicearchi εἰς πορδήν Epigramma, quo pestiferam retenti flatus vim describit:

Interimit crepitus ventris detentus in aluo,
Et seruat blæsum dum canit ille melos.
Ergo si perimit crepitus, seruatq́; canendo,
Regibus imperium par habet hic crepitus.

Vaticinia duo ex Physiognomia.

PRimum: vitæ breuis signa colligunt, raros dentes, prælongos digitos, ac plumbeum colorem corporis. Contra, longæ, incuruos humeros, nares amplas, & tria signis dictis contraria: multos dentes, digitos breues, crassosq́;, atque colorem clarum.

Secundum: supercilia concreta, & se contingentia, omnium sunt pessima: notant enim maleficum, plagiarium, & nefarijs artibus deditum. Id quod Ioannes de Indagine frequenter se obseruasse dicit in vetulis sagis, quæ ad incendium ductæ, huiuscemodi præferebant supercilia.

Vaticinia desumpta ex Somnijs.

INterpretatio somniorum mirè frugifera est, tum ad cognoscendum seruandumq́; corporis habitum, tum ad rerum futurarum metus inanes fugiendos. Sunt autem triplicia. Naturalia, quæ ex corporis habitudine proueniunt, vt quum videre se putant, aut aquas aut arma, aut res horrendas: quæ indicant redundare phlegma, choleram, aut atram bilem. Fatalia, quæ futurum aliquid portendunt: cuiusmodi sunt, quando in somno nuptiæ apparent, quum ex affinibus quisquam mortuus est. Vana, quæ nihil omnino significant. Talia dici possunt, quæ inde proueniunt, quòd præcedente die simile quicquam viderint. Quod attinet primum genus, poteris prædicere aliorum somnia, quod mirum videbitur imperitis. Quoniam si videris per totum diem hominem fatigatum esse labore, bibisse vinum, cibum sumpsisse calidum, certum habe, ea nocte per somnum

visum iri illi enses, vulnera, cædes, ac res igneas. Quòd si præter laborem plus quàm satis est sumpserit alimenti, apparebunt, præter pugnas, eadem nocte tenebræ, recessus profundi, aut res horrendæ. Porrò si videris quenquam, qui per diem totum ociosus desederit, quique res comederit, ac biberit frigidas, cura, vt is ante somnum multum hauriat aquæ. Sic vaticinari poteris futurum, vt dormiens se putet, vel videre aquas, vel cum ranis ludere, vel natare inter naues.

Ridicula sed iucunda quædam Vaticinia.

Dominus Anni. PRoximo anno, inter sydera sol princeps erit, inter animalia homo, inter feras Leo, inter metalla aurum, inter cibos caro, inter potus genera vinum, inter spiritus Deus.

Qualitas aëris. Ver erit calidum ac humidum, æstas calida & sicca, Autumnus frigidus & siccus. Hyems frigida, & humida. Æstate erunt quandoque pluuiæ, interdum fulmina, ac tonitrua, aliquando cadent grandines: niues, præcipue hyeme, dominabuntur. Serenitas erit circa orbem solis, frigus vigebit in extremis Zonis, & altis montibus. Calor & siccitas futura est sub Signifero, ingens humoris copia erit circa mare Tyrrhenum, ac Ionium, & maximè in Oceano.

Morbi. Cœci parum aut nihil videbunt, surdi malè audient, muti non loquentur. Senectus eodem anno erit immedicabilis, propter annos qui præcesserunt. Complures ægrotabunt, pleriq; morientur, & ante senectutem. Sani melius se habebunt, quam ægri.

Bellum. Bellum erit inter aucupes & aues, inter piscatores & pisces, inter canes & lepores, inter feles & mures, inter lupos & oues, inter Monachos & oua. Multi interibunt pisces, boues, oues, porci præsertim in Autumno, capræ, pulli, & capones. Inter simias, canes, & equos, mors non tantopere sæuiet. In aliquibus locis erunt cædes ac homicidia, propter aspectum Martis.

Metalla, Aurum erit carius argento, plumbum erit mediocris precij.

Annona. Non pauci inopiâ laborabunt. Reges & principes satis bene se habebunt. Vulgi fortuna, quandoq; bona erit, interdum aduersa, aliquando mediocris. Diuites melius se habebunt, quàm pauperes. Circa Martium oues minoris ementur, quàm boues, aut equi, erit bonum edere capones, pauones, perdices, & bibere optima vina.

Itinera Periculosa erit nauigatio in Oceano occiduo, præsertim si oriantur tempestates.

Plenilunt-

Pleniluniũ erit in Martio, vel Aprili, quando luna soli erit opposita. Plenilun: Quòd si ipsatum in caput vel caudam Draconis inciderit, oc- Ecclypsis cultabitur tantisper, dum rursus ex vmbra terræ emergat. Vnde varia lunæ. erit in terris rerum mutatio, furta, adulteria, aleæ, homicidia, ebrie- Effectus. tas, blasphemiæ, hæreses, & id genus alia, quæ Deus auertat. Si non credis, vide hac de re Arist. lib. 14. Physicorum cap. vltimo paulò post finem.

De statu vitæ.

MVlti multa de eligendo statu vitæ literis mandauerunt: at quoniam licet cuiq; abundare sensu suo, idcirco, saluo aliorum iudicio, meam quoq; sententiam hac de re breuiter declarare in animum meum induxi. Primò itaq; omnium pessimus status sequentibus annis futurus est Rusticorum villanorum: Siquidem instabunt quidam Domini, sæuiores Busiride illo, qui eos penè grauioribus laboribus onerabunt, quàm ferre possint. Maximè verò omnium hi grauissimi erunt, qui non Smolenscum oppugnando, sed in via lapidea, strenuè operam suam militiæ dando, domus quasdam, nonnulla quoq; celaria fortiter, prout tales viros decet, expugnando, crumenam suam euacuabunt. Item, qui singulis ferè diebus, instar quorundam cauponum, hospites excipiendo, prodigaliter tractabunt, pluraq; in eos quotidie insument, quàm eorum res ferat; Secundo loco artificum manualium conditio erit misera. Nam (vt præcipuos eorum tantùm attingam) Sutores, stratarij, Zonarij, coriarij, alutarij, marsupiarij, hominibus, præsertim delicatioribus, sordebunt. Sartores autem aliena animalcula ad se non propter hanc causam missa, primò quidem humaniter excipient, sed postmodum atrociter acubus suis acutis confodient. Pelliones quidam è sedibus suis antiquis possessores veteres, nimirum, pediculos, mouebunt, & excutient. Architecti, fabri carpentarij, doliarij, tornarij, textores, victores, molitores, diurno nocturnoq; strepitu omnia, quasi perpetua tonitrua, replebunt, dormientes excitabunt, ægrotos ad mortem ducent, studentes impedient, proindeq; omnibus molesti ac odiosi. Chymici, sulphurarij, pistores, cereuisiæ coctores, olearii, non rarò peste Vulcania ciues perterrebrunt. Typographi, fossores, vinitores, olitores, fabri murarij, vespilliones, sculptores, statuarij, fusores ollarij, laterarij, carbonarij, lapicidæ, terra extrinsecus vndiq; obruti, & quasi iam sepulti, inter viuos misera spectra ambulabunt.

labũnt Carnifices, lan iones erũt crudi, odore. Horũ posteriorum qui-dam feria secunda Maioris hebdomadæ, pertæsi longi ocij, putantes se fortè laniatum, quia proximè erit Pascha, carnificium exercebunt. Quemadmodum iam Myslimicij quidam obuiam sibi mulierem, arbitratus esse vitulam, doctè laniauit. In alia verò ciuitate, eodem die, non paucos de grege, non quidem boum, sed rusticorum, qui venditum carnes aduexerant, non iam in laniena, verum in foro, vbi solent carnifices canes, instrumentis suis ad id iam bene instructis, mactauerunt. Ecce tibi: quam digne? *Nam cum nobilitatem suam omnis artifex à matariæ nobilitate sumat,* & corpus hominis sit præstantius corpore bouis, cur non potiùs homines, quàm boues mactare debent? Dictum puta de lanionibus Iudæis, non Christianis: qui nunquam sunt aut fuerunt sordidi, vel iniusti effusores sanguinis hominum. Hæc in specie de quibusdam artificibus Mechanicis. Nam plurimos consultò prætereo. Nunc aliqua in genere de omnibus prædicere non grauabor. Omnes erunt serui omnium, aditum ad magistratus ciuiles & honores non habebunt. Sordidi erunt, nimis anxij, & cogitabundi. Assiduè plus iusto soliciti, quid edant, bibant, induant. Timidi. Ad lucrum audaces, mendaces. Adextremùm, quò huius generis aliqua ars erit iustior, eò etiam minùs quæstuosa. Mimorum conditio non illepida futura est, etenim hi soli perpetuò, idque verissimè, repræsentabunt statum omnium vitæ præsentis statuum. Seruitus siue fiat ex lege, siue naturâ, omnium rerum sub cælo extremum malum erit. Seruitus aulica, liberè suscepta, præsertim longa, sera pœnitentia. *Experto crede Roberto.* Seruitus ex gratia, mera adulatio. Magistratum gerentium status erit quoque seruitus: quia non quæ voluerint facient, sed quæ leges & consuetudo eorum. Quinetiam non hanc sententiam quidam pronunciabunt, quam ratio naturalis dictabit, sed quam consuetudo, vt dixi, amor, sanguis, potentia, timor, quæstus, negligentia, tædium, valetudinis propriæ respectus, ignauia insusurrabit. Et vereor ne proximo anno illud impleatur, quod quondam Apuleius prædixit: *Nunc iudices sententias suas precio nundinantur.* Video enim huic succinere propertium:

Auro pulsa fides, auro venalia iura,
Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.

Dispensatores omnes omnibus, sed tantùm suspiciosis, & animo imbecillibus Dominis, erunt suspecti: contra, fortibus, & fidentibus, fidi, & constantes. Et illorum quoque flaminum conditio erit miser-

rima, q̃ui quasi ex professo & debito per sepes, per plateas, per pontes, per mõtes, per syluas, spinas, vrticas quotidie nõ grauabũtur tantùm itineris ad diuersoria, & diuerticula conficere, quantum distat arx regia à Clepardia, & platea sutoria, vel celarium Suinum à Casimiria. Et quantum Ecclesia Clepardiensis ab ædibus D. Marci. Hoc autem plerunque facient, cum vt fortiter cratheras longos statuant, & vina coronent, atque totos se madido proluant auro, vt hoc pacto post labores respirent: tùm vt more histrionum, Menandrum agentes, saltent, & nugis se oblectent; atq; lusu tesserarum, instar scurrarũ, omnis vacui pudoris, diem, genio indulgentes, transigant lætiorem: ac tandem, ceu helluones aliqui, vel gurguliones, totâ nocte bacchentur. Ad id faciendũ consuetudo ipsa eos instigabit, & negocij inopia peruret: Manicæ enim atteruntur à crebra scriptione, & librorum lectione. Sapientis autem est rebus suis prouidere. Ergo non probro ducent, lucri potiundi gratia, reiectis Biblijs, & Breuiarijs, folia lusoria diurnâ, atq; nocturnâ manu voluere, & reuoluere, choreas ducere, imagines viuas lustrare, penetrare. Specilla adornare, cum eis clandestina miscere colloquia, ne turpes, & garruli habeantur. Imò non nouum erit eis monentibus amicis obstrepere, pateris insultare, pocula præbibentibus familiaribus exsiccare, consilium de diuinis rebus petentibus respondere: Aliâs te videbo. nunc non vacat. passim illud in ore habebunt: *Dum fata sinunt & viridis ætas permittit, viuere lætos decet.* Nec temerè enim dixit Doctor quidam Parisiensis:

Triste cor, ira frequens, mens rarò gaudia præbens:
Hæc tria consumunt corpora fine breui.

Visitabunt igitur tabernas frequenter, vt melancholiam, nimis eos prementem, ex animis suis pellant. Sed fallentur, & multùm à vero deuiabunt. Maior siquidem eos hinc mania occupabit, ac totos planè in terram prosternet, tum ob exhaustum marsupium: tum ob famæ (quâ nihil bono viro preciosus esse debet) iacturam; nec enim obturare poterunt linguas plebeculæ non aliena à veritate strepitantis: *Non fac, non dicent.* Etenim vt solem vmbra: sic fædum & malum vitæ vsum comitatur hominum obtrectatio: Tum ob conscientiæ remorsum: Tum deniq; ob species in tabernis frequentiùs ante vilas, se præsentare renitentes. Vaticinor itaq; eis minimè rem successuram. Aliqui enim à rusticis, oblitis nuper factæ illis confessionis, interpellabuntur scipionibus dentatis, & pro sibi iniuncta pænitentia vicissim par pari referent: aliqui à Dominis hæreditarijs ex Parochijs &

 benefi-

beneficijs exturbabuntur,& vltra Silesiam vel Russiam in exilium ablegabuntur. Multi à vigilantissimis Præsulibus degradabuntur. Non pauci seuerè visitabuntur, & regale sacerdotium, tanquam ornamenta quædam, mundo ostendetur, ne autem pereant, tanquam lapides preciosi ad locum quendam munitum cautè ducentur, & in scrinio recondito, seu potiùs carcere tenebroso, dicto Lipowiec, diligentissimè asseruabuntur, custodiæq; militum, & Haydonum, tradentur, ne fortè veniant coadiutores, vel coadiutrices eorum, & furentur eos: quidam nunquã dimittētur: aliqui post mensem vnum pluresue erumpent, excedent, euadent: nonnulli post aliquot annos populo producentur; qui quidem non grauabuntur exire, pudore tamen suffusi, monstrabunt se suis. Cùm venerit sequens annus, quilibet diligenter seipsum intueatur, examinetque, & albo coruo rarior erit, qui alicui horum, quæ prædixi, aut pluribus, non inuenerit se obnoxium. Hi omnes hucusq; recensiti status vitæ, ob dictas causas, vehementer displicent. Quare adhuc considera vter sit eorum, quos subijcio, tandē amplectēdus. Philosophi pleriq;, & infallibiliter omnes ex primo genere, Sacerdotes, Monachi; maximè verò ij, quos instituti vitæ suæ pænituerit, manuq semel admota aratro, retro spexerint, ingenti cogitationũ variarum mole, & assiduâ melancholiâ, instar truculenti carnificis, dies noctesq; acerrimè exagitabuntur, ac torquebuntur. Vnde quoddam genus hominum negat hodie mortales vexari à malis spiritibus, sed tantùm à melancholia, quod tamen si verum est, cur multos de medio sui non eijciunt, (non paucos enim etiã inter eos ipsos necesse est esse melãcholicos) cùm expellant cæteros, qui vulgò creduntur esse obsessi à Dæmonibus, adiurando eos. Agricolæ, seu veri ciues, cùm habeant sua oblectamenta, occupationes, rerum omnium copiam, & ab hoc maligno spiritu (intelligo melancholiam) longè absint, meo iudicio, cæteris omnibus quo ad vitam moralem, præferendi. Itaq; (vt tandem aliquid certi concludam) si vitæ tranquillitati, securitati, sanitati, longæuitati prospicere volueris, vxorem bonam ducito, agriculturam exerceto. Sin autem anxietatem, tetricitatem, noctes & dies insomnes, capitis frequentem dolorem, stomachi cruditatem, corporis imbecillitatem, caniciem immaturam, vitam seipsâ breuiorem, tranquillam, venerabilem, similem Angelicæ, cum Deo assiduè colloquentem, elegeris, Sacerdos, Philosophus, Monachus esto. Quòd verò attinet maiorem certitudinem salutis, hinc vanum est de illa quærere. Quilibet in

bet in sua vocatione optimus esto. Non enim status vitæ est causa salutis vel condemnationis, sed bona, vel mala cuiusq; opera. Non eo tamem inficias cõditionem vitæ esse occasionem alterutrius horum.

De Rusticis.

EQuidem conditionem, mores, fortunamque rusticorum, non illepida futura, aduerto: idcirco peculiarem de illis tractationem instituo. Ac vt eò meliùs res cedat, ab ijs qui eis præerunt, initium sumendum esse duxi. Habebunt itaq; præter proprium Dominum, primò Arendarios, plerosq; nimis duros, qui eos, nòn tondebunt, sed glubent. Quãuis iam nostra ætate non paucos eiusmodi, imò duriores, Dominos quoque proprios reperias. Secundò loco reget eos toruus Præses, aliâs Starosta, hunc rustici, eius benignitate abusi, in dies mutari, si fieri possit, cupient, sibiq; alium atq; alium dari exposcent nec aliquãdo voti sui impotes erunt, namq; nonnulli Dominorũ propter imbecillitatẽ animi sui, nõ rarò præsides suos vel fidelissimos, suspectos habebunt. Cùm venerit dies Dominicus, vel festus, modò Præsides, modo ipsi Domini proprij, & Arendarij conuocabunt rusticos, qui quidem non libenter omnes conuenient, atque eò tempore ardua negotia, proutilli existimabunt, peragent cum rusticis, detinebuntque eos, donec media Missa, nonunquam tota absoluatur. Si verò Sacerdos inuitauerit Præsidẽ vel Dominum in templum, rogaritq; vt rusticos dimittat, & præterea illam sententiam grauissimam Doctoris cuiusdam Ecclesiæ in medium attulerit, nimirum, *Maledictum negotium, propter quod negligitur diuinum officium*, vel tanquam stultus nõ intelliget, vel si fortè casu aliquo intellexerit, vt obstinatus, contemnet, semperq; id quod ipse volet, & non quod alijs visum fuerit, efficiet: Quisque enim sibi proximus. Quinetiam in furorem, sine graui causa, aut excessu rusticorum, impulsus, mittet aliquos in carcerem *Gasior*, vbi teneantur, ne possint venire in templum, adesseque Sacro Missę officio, & Concioni. Vltimò tandem erit eis Aduocatus, qui causas eorũ, non ex sua, sed Domini sententia, iudicabit, imò omnia faciet ad vultum, & nutum Domini: Dominus enim est norma, & regula actionum subditorum suorum. Præses & Villicus sequenti anno vnicum incommodum patientur: Domina aliqua, præsertim absente Hero, missa falce in alienam messem, adimet eis ferè omnem potestatẽ in rusticos, ipsaq;, quasi vidua, & carens seruis, reget eos pro sua libi-

dine, & muliebri petulantia. Nihilominus tamen rusticus in templo erit stultus, in confessione mutus, in oratione tędiosus, in taberna miles, in foro durus, & astutus, laboris præsente præside amans, ad discendas artes asinus, ad fallendum insignis doctor, ad omnia denique bona rudis, & ignauus. Vxorem ducet, non quæ sibi placuerit, & cui se cōmendabat, sed cumqua Dominus vel Domina matrimonium contrahere iusserit. Quòd si verò noua nupta in templū attracta & adducta, stando ante sacrum altare, noluerit proferre verba, quibus matrimonium contrahitur, Hera mittet ad illam mastigem, aliâs Korbacz, quo viso, res succedet: non spernenda enim est vis mastigis, qui & iuncta soluere, & soluta iungere non difficilè queat. Quandoque die sabbati, & præter communem aliorum consuetudinem, optimo iudicio Domini, sed meliori Dominæ, celebrabuntur nuptiæ miserorum rusticorum: Omnes enim dies Domini sunt, & homini dati ad vtendum. Postquam verò é templo redierint, & aliquandiu ederint, biberint, choreas etiā duxerint, iamq; sol occiderit, occludentur ambo ab extra in aliquo, sacris nuptijs indigno, eoque angusto, sed & sordido ergastulo ad stabulum pecorum: *Virtus etenim sicut sol à sordibus non coinquinatur.* Neque dimittentur, donec sol lustrauerit terras, vt ne inuitorum aliquis, noctu per tenebras fugiat: sic charitas & amor coactus crescet etiam ipsis inuitis: Est namque opus misericordiæ, disconuenientes amoris vinculo iungere. Verùm postea Rusticus quasi memor debiti & officij sui, aliquoties singulis diebus suam vxorem, quam illi non electio ipsius, & voluntas, sed potentia superioris dederit, tractabit diligenter, & solenniter, non quidem cibo aut potu, sed pugnis in facie impressis, donec oculus vterq; bene intumescat, liuoremq; notabilem contrahat, & duris stipitibus, ac robustis fustibus. Tandem verò exactis aliquot septimanis fugiet à Domino suo, derelicta sibi vxore semi vidua: Quia istud Matrimonium dicet neque propter Deum incæpisse, neque propter Deum finitum iri, sed propter metum. Si autem aliqui sibi cōplacuerint, non collocabuntur eiusmodi in matrimonio, ne fortè amor eorum vltra modum excrescat: Est modus in rebus. Prę terea semper voluntati rusticorum debemus aduersari: spernenda enim sententia vulgi. Si quid verò contra eos Sacerdotes dixerint, aut publicè, aut priuatim, habent Domini, quo se vindicent à verbis Sacrificulorum, si priùs legerint, quæ sub finem de veris politicis scripsi. Hoc tantùm addo, si noluerint Sacerdotes inuitos copulare, vtpote qui soleant se Canonibus defensare, mittent Domini accersitum vici-

num

num Sacerdotem, qui fortè non grauabitur venire, si adminus vel florenum, vel talerum obtulerint, vel potiùs modium tritici dederint: vel denique gratiam suam polliciti fuerint.

SECVNDA PARS.

Quod quibusdam secundum proprium vitæ statum, conditionem, complexionem, ætatem sit vtile vel inutile factu Vaticinia pro anno 1613. & alijs sequentibus.

Vt quis nunquam canescat.

SEptem sibi cauenda esse sciat, qui fortè etiam in senectute, nedum in ætate immatura vult euadere canos capillos. Sunt autem hæc: Cura, ebrietas, nimius rei venereæ vsus, calida regio, frequens vsus balnei calidi, exquisita medicamenta, & lotio capitis calidâ aquâ, & octauum habeat oportet, nimirum, naturam fortem: Imbecilla enim procliuis, ac prona est sponte sua ad immaturam caniciem, quæ non potest euitari, quia non est posita in nostra potestate, aut voluntate, & est probatum, atque expertum. Hîc non possum mirari satis diuinam prouidentiam: quæ etiamsi naturæ posuerit terminos suos, quos nemo præteriret, tamen non paucos continentes nos ipsi oculis nostris vidimus, his ipsis artibus sic naturæ, alioqui falli nesciæ, impetum, si non omnino repressisse, at certè retardasse.

Volentibus diu & salubriter viuere.

QVid post Deum meliùs, quàm diu viuere, & prospera valetudine frui? Quando enim videt homo agi de vita sua, quid non largiatur liberatori suo? An verò sit vllus tam insanus, qui in vitæ periculo pecuniæ parcat? Cui ergo tempori nummi reseruat vsum illico periturus? Pellem pro pelle, sicut Iob inquit, & omnia quę possidet homo, dabit pro anima sua. Festiuè Philippus Alexandri

pater, quum à clauicula luxata laboraret, & subinde aliquid pecuniæ Medicus posceret, accipe iam, inquit, omnia quæ voles, quando habes clauem. Verumtamen plerique ita tractant vitam, ac si ea nihil à se alienum esset magis, diligentiùs enim asseruant pecuniam, vestes, & idgenus alia, quàm vitam. Quis enim ex ædibus suis eijceret in viam lapideam argentum, aurum? At multi vitam suam periculo latronum exponunt diurnis nocturnisq; grassationibus. Quis vitreo vasi magnos lapides, quos sustinere nequeat, nisi frangatur, violenter imponat? At pleriq; ita crapulâ & ebrietate distendunt ventrem suum, vt quamuis non adeò sensibiliter, sæpe rumpatur: Et ita velociter deglutiunt cantharos, vt nullus imber, nulla grando è cælo velociùs cadere possit. Alij verò pecudum ac veneris indulgentes voluptatibus, plus quàm canes, sues, vrsi, cæteraque bruta, in vitam suam debacchantur. Alij pro scortis pugnantes, animam suam, nullo precio æstimandam, ponunt. Alij de lana caprina rixantes, ne videantur esse superati verbis in taberna armis superantur, & turpiter occūbunt. Qui verò curis ac solicitudinibus eam ante tempus consumunt, hi sunt, qui noctes atq; dies nulli rei magis, quàm diuitijs inhiant. Qui hîc in æternum se victuros arbitrantes, sicut apud inferos Cerberus animas, ita omnium diuitias insatiabiliter concupiscunt, hacq; inani curâ sese miseri totos frustra perdunt. Quid enim stultius esset eo homine, qui confecturus iter vnius diei sese oneraret annonâ mille dierum? Atqui diuitiæ sunt breuis vitæ longum viaticum. Quidam propter vanam garrulitatis ostentationem, tanto furore sæuiunt, ita chartis impallescunt, ita libris immoriuntur, vt reuerà ante tempus à natura præfinitum moriantur. Fuit quidam professor ante octo annos admodum iuuenis, sed eruditus, atq; ob id solum meritò ab omnibus celebrandus, qui iamiam spiritum exhalans se studiorum labore absumptum è viuis excedere affirmauit, eamq; diligentiam discipulis nomine suo testamento reliquit. Quidam verò contra ita ocio torpescunt, ac languidi efficiuntur, vt cadauera & non homines te videre existimes. Isti sunt, qui nihil discere volunt, qui plus corporis quàm animi bonis consulunt, qui non perpendunt, quàm speciosa, quàm cælestis, quam diuina quædam res sit mens ornata varijs disciplinis. Ego sane non video, quid hæc hominum monstra, qui corpus grande circumferunt, vel ægrè trahunt potiùs, a bobus distent, nisi quòd loquantur, non mugiant. Facies stupida, aspectus habes, crassa labra, semper terram & pabula spectant, venter ingens, quem quater aut

quinqies

quinquies quotidie implent, isthæc animalia generosos spiritus ad alta natos trahunt ad quietem. Aliqua tamen discenda arbitrantur, quæ more suo apud imperitos inter conuiuandum queant ostentare. O pecudes, ô belluæ, non homines. Maximè autem omnium homines morte immaturâ tolluntur propter peccata, quę Deum non timendo, homines non verendo patrant, quod sacræ literæ plurimis in locis docent, & exemplum comprobat. Iuuenis enim quidam imberbis, sed nequam, suspensus, mox apparuit cum nimis prolixâ, eaq; canâ, ac venerabili barba, quem attoniti spectantes, responsum acceperunt ex reuelatione Dei: Talem futurũ, ad talesq; annos peruenturum, si non peccare consuesset. Quæ omnia ideò faciunt, quia parùm aut nihil credunt nostris vaticinijs, quę sunt verissima: credent postea, sed serò, cùm iam regressus non dabitur vllus. Quòd si quis vult quàm longissimè, & quam saluberrime producere vitam, nec frustra implorando auxilium Medicorum, postea eam repetere velle, ea inprimis, quæ dixi paulò superiùs canicè afferre quantum fieri poterit, deuitet. Et quoniam experimenta, ex quibus & artes ipsæ, vt ait Arist: natæ sunt, vbiq; locum habent, & habere debent, disce diu in bona ac prospera valetudine viuere ab ijs, qui sic vixerunt. E multis autem vnum tibi imitandum propono. Sed ne dicas vnam hirundinem non facere ver: Nam alios tibi aliunde conquirere poteris. Hic autem est Nicolaus Leonicenus Vicentinus, Medicus peritissimus, qui hoc ferè nostro sæculo peruenit ad 90. annũ integerrimis (quæ omnia hodie miracula) sensibus, vegetâq; memoriâ, nec incuruâ quidem ceruice, quum esset staturæ celsioris, & sine scipione venerabilis. Is & vitæ exemplo, & præceptis tibi longam & salubrem vitam persuadet. Vita eius hæc fuit: Ab ineunte ætate nunquam ocio, sed studijs literarum deditus fuit. Cibi & vini maximè abstinens, somniq; minimi, præsertim verò venereis continentissimus, vsq; adeò mollioris vitæ voluptates abdicauit, vt pecunias, luxuriæ instrumenta, nec agnita quidem monetæ nota, contemneret. Oblatum, & nulla delectum cura, cibum caperet: nec vnquam de fortuna quereretur, quod vnam vir acutus studiorum laudem respiceret, nec opportuna mediocris vitæ subsidia sibi defutura prospiceret. Præcepta verò vitæ suæ congrua hæc dedit:

Quum enim aliquando Paulus Iouius Episcopus Nouocomensis ab eo comiter peteret, vt ingenuè proferret, quonam arcano artis vteretur, vt tanto corporis atq; animi vigore vitia senectutis eluderet. Viuidum, inquit, ingenium, perpetua vitæ innocentia: salubre verò

corpus

corpus hilari frugalitatis præsidio, facilè tuemur. Dignus certè quem imitemur: Quæcunque enim præcepta de conseruanda valetudine hîc dicta sunt, aut vnquam alicubi leguntur, in hoc vnico viro, quasi libro viuo, omnia fere cernuntur. Itaq; nullam magis compendiosam tibi tuendæ sanitatis viam demonstrare possum. Sic fac & viues.

Conuiuis.

OBseruatio vulgi est, si tredecim in conuiuio sint, vnum ex illis ante annum moriturum. Vidi nonnullos, qui ob id ad conuiuantes duodecim nunquàm accedebant, ne numerum dictum complerent.

Cælibibus remedium.

FVturis annis Eunuchi, & cælibes bene valebunt. Vt tamen morbos euitare valeant, accipiant remedia. Quando aliquis eorum flammis vretur, lauta copiosaq; cibaria demittat, præter necessarium tuendæ sanitatis vsum. Nam:

Venter, pluma, venus, laudem fugienda sequenti.

Similiter calida impense cibaria, & flasuosa, vinumq;, præsertim potens, ac multum deuitet, venereasq; imaginationes, & similes voluptates fugiat, & non facilè à Venere tentabitur. Pariter Philosophiæ morali, & sacrarum literarum studijs se dedat, & otia penitùs abijciat, pulchrarumq; mulierum, quantùm fieri potest, consortia. Plumeus lectus ablegetur. Quidam aquâ gelidâ verenda macerant, præsentaneo remedio. Tu verò efficacius remedium hoc accipe. Hyeme niuis gelu concretæ, æstate vrticæ maioris, manipulum iustum, aut quantùm satis est cape, & da pudendis tuis in circuitum, & liberaberis. Si neq; hoc te iuuat, vltimum, atque omnium præsentissimum est, vt acceptâ face ignitâ, tibi loca illa tamdiu inuras, & cremas, donec tentatio discedat, exemplo Mariæ Coronellæ Hispanicæ Matronæ, quæ marito diutiùs militiæ commorante, cum acri libidinis ardore inflammaretur, ardenti face pudenda sibi inussit, vt ignis vi flammam ignis extingueret. Qui ne hoc quidem fuerit contentus, iam tantùm vnicum restat auxilium, idq; desperatum, vt sibi membrum, quod le scandalizat, amputet, atq; præcidat. Quemadmodum scio quendam Nobilé tractûs Lublinensis ante septem annos fecisse, hocque modo à se tentationem repulisse: Et is erat studiosus literarum.

Vxorem

Vxorem ducturis.

ETsi multi sint, qui media ad finem consequendum, & vitæ actiones ad scopum destinatum, tanquam sagittarius ad metam præfixam, dirigunt, & moderantur: tamen modum non possunt, multa facta indagine, consectari. torquentur ergo, & in varia, atque varia rationis præcipitia feruntur, & exacerbantur miseri vitæ suæ consulere, & res in optimo statu constituere conantes: In bitiio enim positi esse videntur. Hinc labor ad aspera, & ardua virtutum munera incitat, illinc fæda voluptas se illecebris conspurcare, & totos delinire persuadet. Inde fit, vt, quid optimum factu sit non tam facilè aduertere quisq; possit. Quid igitur? Prodesse ego non obesse volo omnibus, talis sũ farinæ homo. Scito ergo. Vxor omnis eligitur aut formosa, aut diues, aut casta, hæc autem omnia difficile est vnam aliquam habere. Formosam, cùm sit arrogans, quis poterit pati? Inquit enim Menander: *Superba res est mulier formosa.* Cui, si stultitia, quæ est superbiæ fons, accesserit, etiam est abominabilis, & execrabilis: Siquidem *quod monile aureum est in ricṫu porci* (vt legitur Prouerbium 12.) *id est mulier pulchra, & fatua.* Adde, quòd difficillimè custodiri potest, teste D. Hieron: in Epist: *Nihil tutum est, in quo totius populi vota conspirant: Alius forma, alius ingenio, alius facetijs, alius liberalitate sollicitat: aliquando expugnatur, quod vndiq; incessitur.* Turpem autem si duxeris, tormentum habebis, & vim patieris: quia *difficile est possidere, quod nemo dignatur habere.* Hanc ob causam *aliquando Bias vir sapiens ac nobilis, rogatus à quodã deberet ne vxorem ducere, an vitam viuere cælibem?* inquit: *Aut pulchram duces, aut deformem. Si pulchram, habebis communem, si turpem, habebis pœnam. Neutrum autem bonum, non est igitur ducenda vxor.* In hac tanta difficultate, vt scias quid omnino tibi sit tenendum. Dico esse tertium, inter duo ista. Inter enim pulcherrimam fœminam, & turpissimam, media quædam forma est, quæ à nimiæ pulchritudinis periculo, & à summo deformitatis odio vacat. Istud ergo tertiũ si amplexus fueris, tutior eris.

Diuitem si duxeris, nunquam è ceruice tua excuties iugum eius: non hic te consilium, non prudentia, non ars vlla, aut astutia, non robur deniq; corporis iuuabit. *Audax est & imperiosa diues vxor.* Non temere dictum: *Neq; mulier malum virum metuit, si diues est.* Idcirco Martialis lib. 8. ad *Prisc.*

Vxorem quare locupletem ducere nolim
Quaritis? vxori nubere nolo meæ.

Quòd verò attinet mores & virtutem vxoris, hæc rursus quoad ista, quadruplex esse potest. Phocylides enim Poëta ex quatuor animalibus natum esse genus mulierum ait: *Cane, apiculâ, toruâ sue, & equo iubato. Ex equo nata agilis est, velox, discurrēs, pulchritudine præstans. Ex torua autem sue, neq; mala, neq; bona est. Ex Cane verò, molesta & fera est. Ex apicula autem bene regit rem familiarem, & nouit operari. Cuius amabiles nuptiæ, Chare sodalis, optandæ tibi sunt.* Cæterum studiosam & virtute præditam atq; castam eligere vxorem, hic labor hoc opus. *Quis enim intelligit bona an mala futura sit: Quoniam nulla est vxoris electio, sed qualiscunq; obuenerit, habenda, si iracunda si fatua, si deformis, si superba, si fœtida: quodcunq; vitij est, post nuptias discimus. Equus, asinus, bos, canis, & vilißima mancipia, vestes quoq; & lebetes, sedile ligneum, calix & vrceolus fictilis, probantur priùs, & sic emuntur: Sola vxor non ostenditur, ne ante displiceat, quàm ducatur.* Inde est quod hac in re multi alioqui prudentissimi, & magni viri hallucinati sunt. Hinc Phoroneus Legumlator, moriens fratri dixisse fertur: *Ad summam fœlicitatem nihil mihi defuisset, si vxor defuisset.* Socrates verò dicere solebat, 3 *se mala assecutum: Grammaticam, paupertatem, & perniciosam vxorem: Quorum duo iam effugisset, perniciosam vxorem effugere non potuisse.* Norunt experti, & *nemo scire potest meliùs, quid sit vxor, vel mulier, illo, qui passus est. Namq; vt nemo sentit, quâ parte stringat calceus, nisi qui indutus est, ita nemo nouit ingenium mulieris, nisi qui duxit vxorem.* Proinde Isocrates monet in hæc verba: *Quemadmodum pisces qui nondum intra nassas sunt, volunt intrare, qui autem iam intus sunt volunt exire: sic & vos, ne idem vobis accidat videte.* Hoc nimis verendo Thales roganti matri, vt matrimonium iniret, *nondum esse tempus* dixit. Deinde verò maior natu *non amplius esse tempus.* Cui Plato succinit: *Iuueni vxor nondum ducenda, seni nunquam.* Adeò malitiam mulieris antiqui timuêre. Verumtamen si certò aliquis scire possit, vxorem optimam futuram, cui ducenda est, sine cunctatione ducere posset. Enim verò (Eccle. 36. *Qui poßidet mulierem bonam, inchoat poßeßionem, adiutorium secundum illum est, & columna, vt requies.* Et Prouerb. 19. *Domus & diuitiæ dantur à parentibus, à Domino autem vxor prudens & morata.* Iam docui quid videre debeant vxorem ducturi: verumtamen an omnibus, æque ducenda sit vxor, est grauis controuersia. Nam, vt cæteros homines interim omittam, Theoprastus quærit, an vir Sapiens vxorem ducat? Et cùm definisset *si pulchra esset, si bene*

morata

morata, si honestis Parentibus: si ipse sanus ac diues: sic Sapientem aliquando inire Matrimonium statim intulit: hæc autem in nuptijs rarò vniuersa concordant, non est ergo vxor ducenda Sapienti. Primùm enim impediri studia Philosophiæ, nec posse quenquam liberis & vxori pariter inseruire. Multa esse quæ matronarum vsibus necessaria sunt: preciosæ vestes, aurum, gemmæ, sumptus, ancillæ, supellex varia, lecticæ, & exedra deaurata. Deinde per noctes totas, garrulæ conquestiones: illa ornatior procedit in publicum, hæc honoratur ab omnibus, ego in conuentu fæminarum misella despicior, cur aspiciebas vicinam? quid cum ancilulla loquebaris? De foro veniens, quid attulisti? Non amicam habere possumus, non sodalem: alterius amorem odio sui suspicatur. Si doctissimus Præceptor, Baccalareus, Magister, *in qualibet vrbium fuerit, nec vxorem linquere, nec cum sarcina ire potest: pauperem alere, difficile est, diuitem ferre, tormentum.*

Melancholicis.

DVo sunt remedia, quibus melancholiã ex animo pellas. Alterũ, vt bene nutrias, corpus vino impleas, ac alijs modis recrees mẽtem. Icéircò nonnulli ante concionem integros vini cantharos spiritu vno quondam exhauriebant. Alterum, vt multùm dormias: incredibile enim, quantùm lucis, quantùm alacritatis res ea adfert animo. Sed cauendum est, ne, dum expellitur melancholia, quæ exsiccat ossa, acquiratur illa, quæ vrat postea & animam: ocium enim, saturitatem, & somnum, consequuntur scelera inaudita. Quapropter Sapiens Romanus non minùs eleganter, quàm doctè monet:

Plus vigila semper, nec somno deditus esto:
Nam diuturna quies vicijs alimenta ministrat.

Aliud Salubrius.

QVidam scripsit, Melancholiam pelli, si corpus perfricetur vrticis. Experire.

Diabolis.

LYranus dicere solebat, Diabolum non timere Verbum, sed Aduerbium: quamuis Verbum præstãtior sit pars Orationis, quàm Aduerbium. Nam orare, eleemosynam dare, psallere, confiteri pecca-

ri peccata sua, non veretur, sed deuotè orare, rectè dare eleemosynam, bene psallere, verè, & non fictè confiteri peccata, id timet.

Piscatoribus qui non habent retia, quales sunt pauperes Bicy, aliâs Rybaldi, & in villis Magistri.

BIcus, dictus est à bik Polonico nomine, qui, scilicet, bik, principem locum tenet inter globulos, vt pote illis maior, quo pueri in planissimis locis ludentes strenuè propellunt ac trudunt globulos illos minores. Cur autem sic vocitentur nostri Bicy, causa est: Quemadmodum etenim bik globulus, cùm sit maior, celerrimè omnium giratur, ac rotatur, cæterosq; globulos ante se, quocunq; verxerit, propellit atq; protrudit: ita etiam dicti Bicy per totum fermè orbem terrarum maximè omnium hominum rotantur, & huc illuc sine certo cōsilio vagantur, nec vno in loco diutiùs consistere queunt, secumq; alios minores, Scholares scilicet, breui futuros perfectos Bicos, instar globulorum, quocunq; ipsi oberrarint, nolentes volentes trahunt, discurrereq; cōpellunt. Quod verò aliud nomen attinet. Rybaldus dictus est à Polonico vocabulo Piscis *Rybá*, seu potiùs piscatus, qui est actus piscandi: hoc enim genus hominum, hodie ignauum pecus, & inutile pondus terræ, olim sagax, laboriosum, ac diligens, piscatu victitabat. Nunc verò præ suo torpore, & incredibili desidia, intermisit, seseq; totum aucupio, sed mulierum, dicauit. Vt ergo te miser Rybalde quoquo modo possum, ne ocio pereas, ad laborem excitem, modum antiquum, ac consuetudinem laudabilem prædecessorum tuorum ostendam, quo tibiipsi, vxori, si (vt credo) adest, panem quærites, quo denique quod tuis paruis scholaribus, cum Grammaticam ignores, tradere iam aptis ac idoneis possis, assequaris, mihiq;, si tibi fortè successerit, gratias agas, memineris quoque, vtere hoc meo consilio, quod è re tua reor futurum. Cape Rybalde in manus tuas longum, & tenue filum, huic insere lumbricos multos, vt filum occultetur, id conuolutum, atq; affixum longæ virgæ, esca erit ad capiendas anguillas. Nam incurui dentes piscium vermibus haustis, filo adhærebunt. Tákci, ná ryby Rybalcie.

Horum optimi omnium & vtilissimi erunt Ecclesiæ, Magistri ex

villis

villis, verbi gratia D. Magister de Zielonki, D. Magister de Rudáwá: de oppidis verò præcipuis, D. Magister de Myslimice, D. Magister de Polániec, D. Magister de Osiek. & alijs similibus. Quãdo enim celebratur festiuitas dedicationis templi, Græci encænia, nos Kiermász vocamus, miseri, sine alterius iuuamine, quod magis nimirum videri debet, Stentoria voce, ad laudem Dei, & S. Patroni loci illius, ita cantant, vt si audiueris, potiùs boare, quàm cantare hominem dixeris. Hoc tamẽ vnico vicio, sibi iam quasi innato, pleriq; laborabũt, quando conuenient vesperi in tabernam, illam sitim, quam in templo ex importuna vociferatione contrahent, ad ipsos fontes vberrimos celarij leuaturi, ita postmodum exsiccatis omnibus dolijs cereuisæ cũ rusticis agent, vt fiat quasi regimen in Osiek.

TERTIA PARS.

Non nullæ Historiæ.

PLacuit mihi aliquot historias selectiores his vaticinijs subiũxisse, vt, si quid simile, vel mirabile, futuris annis acciderit, scias, non primùm tibi euenisse: intelligasq́; , nihil nouum esse sub sole Sed iam ad Historias tempus venire.

1. *Faber cùm ex altissimo templo decidisset, casuq; suo ipse illæsus, occidisset alium: à filio mortui senis in iudicium vocatus est, cui respondebat: Ascende tu in eum locum, è quo cadebam, ego sedebo vbi pater erat, & me quoq; ruendo interficias.*

2. *Si asini cicutam liberiùs depascantur, somno profundissimo, & torpore inexpugnabili corripiuntur, ita vt non tãtùm stupidi, sed planè mortui videantur. Quod rusticos rei huius ignaros fefellit. Nam dum asinis, quos ob id mortuos credebant, pellem ad vsum detraherent, accidit vt in medio ferè operis, asini experrecti sint, magno excorriantium terrore, & ingenti spectantium risu.*

3. *Rusticus empturus aliquid in domo fabri, visâ ante pedes parte ferri, arreptâq;, manum adussit, nihil de igne cogitans. Is commotus, alterum ense petit: Faber accito puero, iubet vt ferrum auferat, hic super hoc priùs exspuebat, auditoq; strepitu, dixit esse calidum. Rusticus reuersus domum, in calidissimum cibum ex aquâ, herbis,*

& modico pane, paratum sibi ab vxore simili modo exspuebat, nullumq; sentiens strepitum, bonam partem illico hausit.

4. *Satyrus cùm vehementer algeret, hyberno gelu supra modum sæuiente, ab agricola inductus est in hospitium. Hic videns rusticum inflantem in manus, rogauit, cur id faceret; vt eas calefaciam, inquit. Mox appositâ mensa, cùm idem inflaret in feruidam offam, iterum rogauit, cur idem faceret: vt eam refrigerem, respondebat. Quid? ait Satyrus, ex eodem ore calidum & frigidum? quod monstri genus hoc est? & confestim ex ædibus fugit.*

5. *Apud Lyndios in Rhodo insula, Herculis sacra, maledictis & execrationibus peragebantur, eaq; pro uiolatis habebantur, si quando inter solennes ritus, vel imprudenti, vel nescienti alicui bonum verbum excidisset.*

6. *Quidam cùm à filio crinibus pertraheretur, ventumq; esset ad domus limen, desine, inquit fili, nam & ego Patrem huc vsq;. Et accusatus ille, quòd Patrem pulsasset, hoc modo defendit causam suam: Et ille, inquit, Patrem suum verberauit, & hic (ostenso filio) me verberabit, posquam adoleuerit.*

7. *Myron nescio quis canus rogauit noctem Laidis, sed repulsam passus. Et cùm Myron amens animaduertisset, se ob senium à Laide repudiari, crinem fucauit, iterumq; adijt Laidem, idem quod priùs orans. Illa faciem noscitabunda, sed crine mutato decepta, credidit hunc, vtpote capillo ætati iuuenili competente, filium esse illius pristini amatoris, qui noctem poposcit, cùm tamen idem esset, diuerso tamen crine. Respondit igitur Lais: se Patri suo iam mox negasse.*

8. *Judæus quidam Pragæ in Bohemia Anno Christi 1530. qui cum Christiana rem habuerat, dolio picato per foramen virile pudendum indere iussus, serrato, & obtuso cultro iuxta apposito, cum vi caloris torqueretur, sibiipsi partes, per quas peccauerat, amputauit, cumq; cruentus fugeret, immissis atrocissimis canibus, laceratus est. Theodorus Zuing.*

9. *Cambleta Lydorum Regem eò voracitatis progressum, vt nocte quadam vxorem quoq; absumpserit: cumq; summo manè illius manum in ore comperisset, semet iugulasse, Xantus apud Cælium auctor est.*

10 Machtil-

10. *Machtildis Comitissa ab Hennenberg filia Florentij quarti Bataui ni Comitis, soror Gulielmi Regis Roman. Friderico secundo imperante, mille, quingentos, quatuordecim pueros simul genuit: qui in malluuio ab Othone Tratectensi Episcopo auunculo eius sacrâ aquâ lustrati sunt, & pòst mortui. Auentinus lib 7. annalium.*

11. *Mela & Herodotus lib. 4. de Neuris Scythiæ Europeæ gente scribunt, statum singulis tempus esse, quo, si velint, in lupos, iterumq; in eos, qui fuêre, mutentur.*

12. *Fur quidam à Rege Ægypti Rampsinito, ob astutiam suam; quâ vsus fuerat cum thesauro regio spoliando, tum in eludenda filia Regis, cui fratris abscisam manum pro sua porrexerat, & vitæ impunitate donatus, & Regis insuper filiam vxorem accepit. Herodotus lib. 2.*

13. *Flauius Vopiscus indicat, Aureliano indelicijs fuisse Phagonem quendam, qui vno die ad mensam Imperatoris ederit aprum integrum, centum panes, veruecem, & porcellum: biberit autem infundibulo ori apposito plus orcâ.*

14. *Prouida rerum natura mater, verecundiæ fœminarum mirè consuluit. Nam virorum corpora proiecta in mare, Plinius in Historia rerum tradit, supina ferri, fœminarum prona. Ludouic. Viues de Christiana fœmina lib. 1.*

15. *Persæ à pueris nudos conspici viros, nec fas, nec ius esse dicebant, Itaq; nudum conspicere hominem, ac si immane scelus admissum foret, capite luebatur. Alex. lib. 2. c. 25.*

16. *Diogenes adolescentem quendam qui in caupona cum conspiceretur, refugit in interiora cauponæ: Quanto, inquit, fugis interiùs, tantò magis in caupona es. Plutarchus de virtutis profectu.*

17. *Lutetiæ Prætor duos Studiosos insolenter agentes ceperat, & patibulo affixerat. At Scholares seditione mota, eò rem deduxere, vt illos in ipsa cruce in posticum osculari, & de cruce depositorum funus honorificum deducere cogeretur. Theodor. Zuing.*

18. *Heidelbergensis Academia ius summum vitæ, necisq; in omnes sibi subiectos habet, quod ne Principis quidem auctoritate infringi valeat. Idem.*

19. *Leo Bizantius, auditor Platonis, & Sophista nobilis, cum præ-*

pinguis

pinguis esset, procedens in concionem, ab omnibus derisus est. Ad quos conuersus: Quid ridetis? ait, Athenienses, quod vobis videar pinguis? Scitote mihi vxorem longè pinguißimam esse: talesq; ac tantos, cum simus concordes, breuis admodum lectulus capit, discordes ne tota quidem domus. Philostratus Athenæus hoc Pythoni Bizantio Oratori tribuit lib. 12. C. 28.

20. *Anaxagoras prædixit lapidem è sole casurum. Qui etiam cecidit multis post obitum eius annis ad Ægos flumen, sub Principe Dimylo: asserebat enim cælū ex lapidibus esse compositum. Laert. lib. 2. Propter hanc causam Germani dixerunt se timere ruinam cæli, vt est apud Curtium lib. 1.*

21. *Megasthenes auctor est, mulieres Palææ habitantes, sex annos natas, parere. Phlegon de mirab. & longæuis.*

22. *Scribit Plinius lib. 7. L. Metellum 10. maximas res optasse: vtpote voluisse. 1. Primarium bellatorem esse. 2. Optimum Oratorem. 3. Fortißimum Imperatorem. 4. Auspicio suo maximas res geri. 5. Maximo honore vti. 6. Summa sapientia esse. 7. Summum Senatorem haberi. 8. Pecuniam magnam bono modo inuenire. 9. Multos liberos relinquere. 10. Clarißimum in Ciuitate esse. Quæ omnia illi contigerunt.*

Apologeticon.

Vir probe legisti vatem, vel Zoile? quis sis
Conijciet subitò, perfidus anne probus.
Si probus es, laudas, si Zoilus, & proba carpis.
Rectus recta, malus non nisi probra iacit.
Vexant te, vel non isthæc mantheumata vatis,
Si non, quid carpis, corrige, si argueris?

GREGORIVS CZARADZKI.

In Momum.

Zoile si bonus es: ne carpe volumina vatis:
Nam tua prædicet colla tenenda trabe.
Fatidicum rides vatem? ridebit & ille:
Dum te suspensum tortor ad astra trahet.

Idem.

Finis Vaticiniorum ab Anno Domini 1613. 7. Maii initium sumentium, & duraturorum vsq; ad consummationem seculi.